

Tabor

BOG - NAROD - DOMOVINA

1983

EL FORTIN

3-4

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov. — TABOR je last in vestnik Tabora SPB. — Mnenje Tabora SPB predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora. — Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič. — Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo lic. Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR iz the voice of the Confederation of the United Slovene Anticomunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. — Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 362-7215.

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 000.384

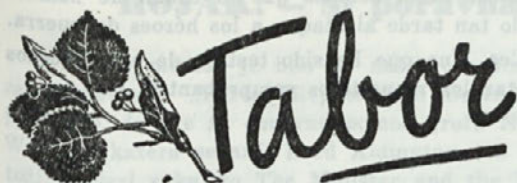
NAROČNINA: Argentina A 25.-; Južna Amerika 10 dolarjev; Evropa - Avstralija 12 dolarjev; ZDA in Kanada 12 dolarjev (zračno paketi). Letalska naročnina za vse države 15 dolarjev.

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: Inž. Anton Matičič, Río Colorado 1806 — CP 1686 Hurlingham — Buenos Aires — Argentina. T. E. 665-6654.

NAŠA NASLOVNA SLIKA:

Pogreb domobranskega junaka nadporočnika DRAGA FURLANA-ORANA na novomeško pokopališče v Ločni marca leta 1945. Množica ljudi ga je spremla na njegovi zadnji poti.

.....
P O R A V N A J T E N A R O Č N I N O !
.....

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Marzo-Abril 1988

BUENOS AIRES

Marec-April 1988

NO HAY PAZ EN LA GUERRA DE TOLSTOY

(Londoner's Diary, London STANDARD, 25 de enero de 1988)

Nigel Nicolson, ex oficial británico de inteligencia en Europa Central, es un hombre sabio y benévolo, quien a los 71 años de vida no entra en disputas sin pensarlo. Está en la cúspide de la nómina de gente promimente, que próximamente atestiguará a favor de Nigel Watts y de Nicolai Tolstoy.

La acusación, de importante significado histórico, la ha iniciado contra ellos el ex ministro conservador Lord Aldington, a raíz de las afirmaciones que lo hacen coresponsable de la así llamada masacre de los Cosacos.

Tolstoy y Watts consiguieron bastante publicidad por sus opiniones vertidas en el libro "El Ministro y las Masacres", donde afirman que el difunto Lord Stockton (Harold MacMillan) es el responsable de la muerte de miles de Cosacos, los que fueron repatriados a la Unión Soviética después de la Segunda Guerra Mundial.

Lord Aldington, condecorado con DSO por su campaña en Africa del Norte, es por razones de sus servicios oficiales partícipe de dicho acontecimiento. Con su actual acusación intenta limpiar su nombre y al de MacMillan.

Tolstoy y Watts han logrado establecer un bien organizado fondo de defensa. Además de Nicolson están de su parte también The Earl of Portsmouth; el estadista conservador líder Sir Bernard Braine y la princesa Tatiana Metternich, descendiente del estadista austriaco.

Las declaraciones de Nicolson, si será llamado a declarar, serán de crítica importancia para la defensa. Nicolson, hijo de Sir Harold Wilson y Vite Sackville-West, ha facilitado a Tolstoy importantes documentos militares, que han servido en parte al autor para incriminar a Aldington en el mencionado libro. De ser necesario, dice Nicolson, presentará más documentación, que ha sido retenida como secreta desde que ha servido en Europa inmediatamente después de la guerra.

Nicolson rechaza las irónicas observaciones que lo tildan de hombre muy valiente porque se ha unido tan tarde al ataque a los héroes de guerra.

No se trata de coraje, dice, sino que he sido testigo de estos hechos y por esto es mi deber presentar los respectivos comprobantes.

ZA PRAVICO

NI MIRU V TOLSTOJEVI VOJNI

(Londoner's Diary, London STANDARD, 25. januarja, 1988)

Nigel Nicolson, nekdanji britanski obveščevalni častnik v Srednji Evropi, je moder, dobrodušen človek, ki se pri svojih 71 letih gotovo ne spušča v prepire brez premisleka. Je pa na vrhu seznama presenetljivo prominentnih ljudi, ki bodo v kratkem pričali v korist Nigela Wattsa in Nikolaja Tolstoja.

Tožbo, ki je precejšnjega zgodovinskega pomena, je proti njima vložil bivši konservativni minister Lord Aldington, zaradi njunih trditev, da je soodgovoren za takojimenovani pokol Kozakov.

Tolstoj in Watts sta bila deležna precejšnje publicitete, zaradi trditve v knjigi Minister in pokoli, da je bil pokojni Lord Stockton (Harold MacMillan) odgovoren za smrt tisočev Kozakov, ki so bili po drugi svetovni vojni vrnjeni v Sovjetsko zvezo.

Lord Aldington, ki si je prislužil odlikovanje DSO v kampanji v severni Afriki, pa je bil vmešan v to zadevo po službenih okoliščinah. S svojo tožbo hoče zdaj oprati svoje in MacMillanovo ime.

Tolstoj in Watts pa sta vzpostavila dobro organiziran obrambni fond. Poleg Nicolsona stoje na njuni strani tudi The Earl of Portsmouth; vodilni konservativni državnik Sir Bernard Braine in princesa Tatjana Metternich, potomka avstrijskega državnika.

Nicolsonovo pričevanje, če bo klican, bo kritične važnosti za obrambo. Nicolson, sin Sir Harolda Nicolsona in Vite Sackville-West, je Tolstoju izročil važne vojaške dokumente, ki so avtorju delno služili za napad na Aldingtona v omenjeni knjigi. Če pa bo potrebno, pravi Nicolson, bo predložil še druge dokumente, ki so bili pridržani v tajnosti vse od njegovega službovanja v Evropi takoj po vojni.

Nicolson zavrača ironične opazke, da je pač zelo pogumen človek, ker se je tako kasno pridružil napadu na vojne junake.

Ne gre za pogum, pravi; tem dogodkom sem bil priča, zato je moja dolžnost, da predložim dokaze o njih.

ROJAK! – Si poravnal svoj dolg?

Zadnje mesece je bilo po naših časopisih že več pozivov in prošenj za prispevke v „Forced Repatriation Defense Found“. Prav tako je bilo povedano, da gre za denarno pomoč grofu Nikolaju Tolstoju in Mr. Nigel Watts-u, katera sedanji Lord Aldington (ob koncu vojne gen. Toby Low) toži v zvezi s knjigo *The Minister and the Massacres*.

Ne pozabimo, da je grof Nikolaj Tolstoj s to knjigo našo vetrinjsko tragedijo svetu prikazal v taki luči, kakor bi to ne mogel storiti noben Slovenec. Knjiga sama je zbudila tako zanimanje, kakor doslej menda še nobena te vrste. Nič manj važna pa ni tožba sama, ki se bo kmalu začela, saj je od izida te odvisno, ali bo dokazana pravica in našim pomorjenim vrnjena čast, ali pa bodo oni in z njimi ves slovenski narod ostali še naprej pozabljeni in zasramovani. Grof Tolstoj se je postavil v obrambo prisilno in z zvijačo vrnjenih slovenskih domobrancev z enim samim namenom, da se izkaže pravica. Zdaj pa je odvisno tudi od nas preživelih, da mu finančno pomagamo, ker bi bilo najbolj žalostno (to je njegova izjava), če bi zaradi pomanjkanja denarnih sredstev bil prisiljen opustiti to edinstveno priliko, ko so dani vsi pogoji, da bo tudi ta kosček najbolj sramotnega dejanja 2. svetovne vojne prikazan svetu v vsej resnici.

Slovenci smo za svoje pravice in narodni obstoj po svoji krivdi zamudili že veliko zgodovinskih priložnosti. **NIKAR NE ZAPRAVIMO TUDI TE, KI JE LAHKO ZADNJA! NE POZABIMO TE VAŽNE ZADEVE PRIPOROČITI TUDI NAŠIM MUČENCEM!** To je stvar nas vseh — živih in mrtvih...

Tožba se bo verjetno začela kmalu, advokati, ki so mednarodnega slovesa in zato dragi, pa zahtevajo denar, zato se v imenu vrnjenih in pomorjenih še enkrat obračamo na vse tiste, ki ste doslej naše pozive spregledali: **PRISKOČITE NAM NA POMOČ!** Zamislimo se v tiste strašne dni in komur vest pravi, da je kaj dolžan, naj pride in prinese svoj dar. Ni važno, koliko kdo da, vsak dar pa naj bo v spomin na naše brate in sestre, obenem pa zahvala za življenje, ki ga živimo po njihovi veliki žrtvi. Tu ne gre za maščevanje, ampak za pravico. Če bo zločin, ki je pogljal v smrt milijone nedolžnih ljudi, še naprej ostal skrit in nekaznovan, potem človeštvo nima bodočnosti.

Za vsako pomoč že vnaprej: Bog povrni! Prav tako se javno zahvaljujemo tudi vsem tistim, ki ste doslej že prispevali v ta fond.

Svoje darove lahko pošljete odbornikom društev Tabor ali Vestnik.

TABOR ZDSPB

V Argentini:

Inž. Antonio Matičič

Río Colorado 1806

C. P. 1686 - Hurlingham

Buenos Aires

V ZDA in Kanadi:

Ivan Palčič

224 Charlotte Str.

Hamilton, Ont.

Canada L8 K4 V6

Dragi Ivan!

Hvala Ti za ček 2.145 angleških funtov, katerega sem danes dobil.

To bo velika pomoč, ker bomo skupno z ostalim denarjem zmožni plačati odvetnikom naše račune, da oni lahko začnejo z naslednjim postopkom tožbe.

Ta drugi postopek, je za nas zelo važen, kajti z novimi dokazi in dokumenti mislim, da bo lord Aldington, ki je začel to tožbo, začel imeti pomisleke glede te tožbe.

28. februarja bom v Avstraliji, da tudi tam začnem z akcijo nabirke za to tožbo. Ako imaš tam kake znance in prijatelje, ki bi bili pripravljeni pomagati pri tej akciji, jim sporoči, da me lahko dobijo ako kličejo g. Tonija McAdam (7720260).

Hvala Ti za podpis, da boš zastopnik Slovencev pri nabiranju denarja za ta sodnijski postopek.

Lepe pozdrave Tebi, Tvoji ženi in vsem Slovencem, ki so do danes darovali v ta sklad.

Tvoj

Nikolai

Seznam darovalcev za Tolstojev obrambni sklad

Na prošnjo grofa Nikolaja Tolstoja sem prevzel odgovorno mesto kot „Trustee of the Appeal“ za Slovence v tožbi, ki jo je lord Aldington naperil proti grofu Tolstoju in Nigel Wattsu. Denar, ki sem ga do tega poročila prejel, je naložen v banki. Darovali so sledeči:

V ZDA		Primožič Ivanka	40
		Zajec Karel	40
TABOR DSPB, Cleveland ..	1.000	Tavčar Ignacij	30
TABOR DSPB, Milwaukee ..	1.000	Zupančič Polde	25
Kolman Ludvik	200	Pogačnik Branko	20
Stražišar Jakob	150	Dovjak Jože	20
Gaber A.	100	Neimenovani (VV)	20
Zajec Milan	50	Urankar Frank	20
Dejak France	50	Bojc Karel	20
Gobec Edi in Milena	50	Stepec Slavko	20
Pust Milko in Dragica	50	Skubic Janez	20
Zupančič Hinko	50	Prosen Janez in Marija	20
Petrič Lojze	50	Kastigar Frank	20
Neimenovani (RK)	50	Križman Jože	10

V KANADI

TABOR ZDSPB, zvezni odbor	1.000	Pleško C.	50
TABOR DSPB, Toronto	1.000	Pepevnik dr. F.	30
Ziarnfeld F. in H.	300	Graham Ted	25
Kushar D.	100	Neimenovani, Hamilton	20
Neimenovani, Toronto	100	Berkopec S.	20
Osredkar F.	50	Ferkulj E.	20
Kozina F.	50	Kokalj F.	20
Zukovec H.	50	Krnc J.	20
Rebrnak M.	50	Palčič I.	35
Pleško Stane	50	Martinčič F.	50
		Vižintin F.	20

Vsem zgoraj omenjenim darovalcem se prav iskreno zahvaljujem. Vsi, ki želite darovati v ta sklad, lahko pošljete svoje darove v Clevelandu Milanu Zajcu, v Torontu Stanetu Plešku ali pa meni v Hamilton.

Ivan Palčič

blagajnik TABORA ZDSPB

♦ LOVRO TOMAŽEVIČ

Nepričakovano nas je zapustil na svojem domu v Ramos Mejía soborec **Lovro Tomaževič** 18. marca 1988.

Rodil se je 8. avgusta 1926 v Kamni gorici pri Kropi. Bil je gorenjski domobranec in kot je zapisano v njegovi kartoteki, vojak udarne čete.

Pokojni Lovro je bil aktiven član slovenske skupnosti. Bil je odbornik in poverjenik društva borcev Tabor in ustanovni član in blagajnik Rožmanovega doma.

Naslednji dan je bil pokopan s sv. mašo, ki jo je daroval njegov nečak Prešeren in pokopan na pokopališču Villegas v grob svojih staršev. Pri odprtem grobu se je od njega poslovil starešina društva Tabor lic. Ivan Korošec z naslednjimi besedami:

„Kadar izgubimo dobrega znanca ali prijatelja, nam je hudo. Kadar pa izgubimo zvestega brata po ideji, mišljenju, skupnem delu in prizadevanju; kadar izgubimo brata, s katerim so bile vezi spletene v borbah, trpljenju, se v nas zareže bolečina praznine, ki se v življenju težko izravna.

Preteklo nedeljo, na pogrebu gospe Amonove, sva si zadnjikrat segla v roké. Sedaj, po komaj nekaj dneh, pa že odhajaš, Ti, dragi naš Lovro. — Tako nenadoma in tako prezgodaj.

Sedaj ob tem času je doma v Sloveniji nekako 4. ura popoldne. Zvonovi v Kamni gorici jokajo z nami, ko pokopavamo velikega Slovenca — domobranca!

Samo Vsemogočnemu, ki Te je poklical k sebi in Ti pripravil bogato

plačilo, je znano, kaj si trpel še kot neizkušen mladenič, ko si dobil v tistih črnih slovenskih dneh nemški poziv. Da bi se rešil fronte v Rusiji, si odšel v Osvobodilno fronto v goščo. Toda tam si našel fronto modernega suženjstva, tam si našel prevarane fante in partijske kriminalce.

Ko si jim odgrnil masko OF in spoznal pravi obraz, nisi več zdržal. Kmalu se Ti je posrečilo pobegniti. Pa so Te zajeli Nemci in poslali v pred-sobo smrti — v zloglasne zapore talcev v Begunjah. Bog pa je hotel, da si se rešil tudi od tam, po dolgem mesecu trpljenja. Ko si šel iz Kranja, za praznike domov na obisk, Te je nazaj spremljal Tvoj brat Tone. Pot vama je prestregla partizanska patrulja in vaju odvedla v taborišče. Poslali so vaju v Prešernovo brigado na Primorskem s priporočilom likvidacije. Toda dobri Bog ni pozabil na vaju. „Ko se je zlomila žlica,“ kot si večkrat dejal, sta se odločila za pobeg in dosegla domobransko postojanko v Gorenji vasi.

Dolga in težka je Tvoja povest, dragi naš Lovro, povest trpljenja, razočaranj, iskanja pravice življenja, povest borbe za našo slovensko svobodo.

Dolga je bila ta pot, kot je bila dolga in težka pot od doma v Kamni gorici pa do doma v Ramos Mejía.

Lovro, povsod smo Te hoteli in vsi smo Te imeli radi. V Tvoji družbi je bilo tako lepo in prijetno. Bil si mož besede, odločen, klen, delaven, pa vendar preprost in ponižen. Nase nisi mislil nikoli.

Največja skrb Ti je bila velika, dobra Tomaževičeva rodbina, toda s prav isto skrbjo in odgovornostjo si garal v naših organizacijah. Najprej pri centralnem pevskem zboru, potem Vasovalci, Tabor in Rožmanov dom.

Znal si pomiriti viharje, znal si razvedriti slabo voljo in žalost, s kopicjo dovtipov, kakor, da bi vedel, da potrebujemo rezervo za ta žalostni dan.

Naša žalost najde uteho v veri, da Ti je sedaj lepo, neizmerno lepo, ker si izpolnil največjo Kristusovo zapoved: „Ljubi svojega bližnjega...“

Ti si jo izpolnil preko popolnosti. Šel si v borbo, da bi Slovenija živel, čeprav morda brez tebe.

Ko si nas s pesmijo bodril v prvih letih emigracije ter nam z njo prinašal košček slovenskega srca.

Ko si z zgledom odločnega domobranca, tu v tej zemlji nadaljeval nekončano borbo.

Ko si po trdnem dnevnem delu, še vedno našel časa, za potrebne rojake v Rožmanovem domu.

Kdo Te bo nadomestil, dragi naš Lovro!?

Ob tej boleči izgubi prepuščamo božji Previdnosti našo žalost in skrb.

V zgledih naših mučencev, da, tudi mučencev dela in trpljenja, bo živel naša skupnost. In verujemo, zaradi vaših žrtev bo v naši Sloveniji zasijala svoboda in pravica za vse! Zaradi vaših žrtev bo nekoč v naši Sloveniji zopet lepo.

Čeprav odhajaš dragi naš Lovro, Ti ostajaš med nami. Ti boš vedno med nami! Pri Tvojih dragih domačih, da jim bo lažje, v Rožmanovem domu, pri Taboru, na sejah in prireditvah, po domovih ter blizu Boga. Prosi Ga, da tudi mi ostanemo do konca, kot Ti: zvesti Njemu in Sloveniji!

Odpočij se dragi Lovro v tej zemlji, ki nam je druga mati.

Hvala Ti, dragi, nepozabni soborec! Hvala v imenu vseh in za vse!

Z Bogom in nasvidenje — Lovro!“

Naše občuteno in globoko sožalje družini Tomaževičevi in vsemu sorodstvu!

Spomenka Hribar

K R I V D A I N G R E H

Bratomorna krivda

Kolikor bolj se je vojna širila kot bratomorna vojna znotraj narodnoosvobodilnega boja, toliko bolj se je večala Kocbekova zgroženost nad tragiko, ki se je odvijala pred njegovimi očmi. In toliko bolj se je večala tudi njegova distanca do revolucionarne logike oziroma njene justice.

V Listini opisuje pogovor, ki naj bi ga bil imel z Borisom Kidričem o belogardistih s Turjaka, o njihovem zločinu in o kazni zanje. Čeprav njegov opis morda ni do besede natančen, je distanca, ki jo je Kocbek imel do logike revolucionarne justice, izstopila prav kot distanca in je zavoljo tega primerno navesti zapis tega razgovora. Pogovor naj bi bil potekal takole:

„Nekaj se v meni upira jasnosti, s katero ocenjujemo krivdo svojega nasprotnika.“ Ta pomislek je imel Kocbek in je isti, kakor si ga je v Tovarišiji zapisal ob ponovnem premisleku svojih lastnih političnih stavek, češ, da so pravilni, a mrzlo preprosti. Potemtakem gre za razpor med pravilnostjo in resnico človeka kot človeka, za dve ravni premišljanja; za raven pravilnosti, logike, in raven tople človeške izkušnje o človeku samem kot človeku. Mrzla, preveč jasna preprostost je tista, ki ve samo, kaj je prav in kaj ni prav; ki brez tople človeške prizanesljivosti pozna samo krivdo in nedolžnost ter nujno absolutno razdeljenost na različne ljudi. Oziroma: „jasnost“ mu tu pomeni isto kot „samoumevnost“ smrtne kazni za sicer nedvomno kaznivo in zločinsko dejanje (izdajstvo in bratomor bele garde).

Občediti na smrt človeka za Kocbeka nikakor ni samoumevno dejanje.

In Kidrič naj bi bil odgovoril: „To se pravi, da se ti zdi belogardisti manj krivi, kakor jih obtožujemo.“ Večjega potrditelja o tem, da je revolucionarna justica mislila na takšen samoumevno črno-beli način, ka-

kor ji je to očital Kocbek, si ne morem misliti — ali so krivi ali pa niso krivi. Če so krivi, je vse čisto jasno, če niso, tudi. Če so krivi, je čisto jasno, da morajo biti kaznovani s smrtjo. Ne more pa biti, da bi istočasno nekemu krivdo pripisoval in jo obenem nekako jemal nazaj oziroma imel do nje nekakšno prizanesljivost. Le čemu, če je vse jasno?

Med Kocbekom in Kidričem je torej popolno nerazumevanje. Ne nespোরазum, prav nerazumevanje. Kocbeku ne gre za „manj krivde“, temveč za drugačen odnos do zločinca kot človeka. Krivde belogardistov Kocbek nikakor ni zanikal, še več, prepričan je bil, da je njihova krivda „morda še večja, kakor jih obtožujemo“, kar v kontekstu njegovega nazora pomeni: večja je njihova krivda zato, ker so se pregrešili kot kristjani zoper prvo zapoved: ljubi svojega bližnjika kakor sam sebe. Takó gledana je njihova krivda vnebovpijoča, saj je bila obenem krivda zoper narod in hkrati zoper krščanstvo.

In vendar Kocbeka moti kriterij merjenja krivde belogardistov: „ne vem, ali jo merimo še vedno po narodno etičnem ali tudi že po razredno revolucionarnem merilu.“ Seveda je ugotavljanje krivde potekalo po revolucionarnem in ne po narodno etičnem merilu! Saj je tudi stališče do revolucije bilo temeljno merilo za bratomorno vojno! Oziranje na narodno-etično merilo je v revoluciji, v državljanski vojni, izključeno a priori, saj poteka revolucija le znotraj naroda. Znotraj nekega naroda kot takega. Revolucionarno in narodno-etično merilo se izključujeta ali bolje, revolucionarno merilo si podvrže narodno etične ožire.

Kocbek ne zanika pravilnosti tega merila, temveč bi rad znotraj nje samega nekakšno popustljivost. Kajti kako se je izkazovalo to revolucionarno merilo? V tem, da iz krivde belogardistov „prehitro izvajamo sankcije“. Preveliko jasnost vidi torej v tem, da iz krivde belogardistov prehitro, tj. ne glede na našo narodno maloštevilnost, izvajamo sankcije, tj. krivce pobijemo. Malo postanka! Malo premisleka! Malo distance znotraj razredno revolucionarnega merila glede na drugo, narodno etično merilo!

Za Kidriča je hkratnost dvojnih meril, narodno-etičnega in razredno-proletarskega kot različnih, nepotrebna; prednost narodno-etičnega pred proletarsko-narodnim pa absurdna, saj se njegova misel zadržuje znotraj samoupravnih ideološke identitete: proletarsko-nacionalno, kar mu istočasno in hkrati pomeni pravzaprav obrnjeno: nacionalno proletarsko. Čemu potem — po tej logiki — dvojna merila, proletarsko in še nacionalno? Poleg tega je bilo v vojni ogroženo oboje, narodno in proletarsko, saj je bil ogrožen narod kot tak: „Sredi vojne smo!“ je tako logično vzklíkníl. Tega ni bilo mogoče zanikati.

Toda — sredi kakšne vojne? Tudi v tem se sobesednika ne ujemata. Kocbek naj bi bil odgovoril takole: „Tako je, sredi vojne smo, sredi vojne velikih sil, ne pa sredi državljanske vojne enainpolmilijonskega naroda.“ Seveda smo bili sredi državljanske vojne, to je vedel tudi Kocbek. Misel, ki jo je izrekel Kidriču, hoče povedati naslednje: z zmago velikih sil nad oku-

patorjem bo vojaško poražena tudi bela garda, ni se nam treba torej do konca pobiti. Ozirali naj bi se tudi na narodno etično merilo, „ki zaradi svojih posebnih slovenskih okoliščin apelira na posebno slovensko iznajdljivost, na posebno odgovorno izvirnost, predvsem pa na ekonomiko naših malih narodnih sil.“ Če bi revolucije gledale na ekonomiko narodnih sil, malih ali velikih, bi se kot revolucije sploh ne mogle realizirati. Predpostavka revolucij je „trošenje“ ljudskih sil, človeških energij s ciljem samouresničenja naroda kot subjekta.

Kocbek pa še kar naprej in naprej sili s tem etičnim merilom znotraj revolucionarnega merila. Ali z drugimi besedami: revolucionarnemu merilu podstavlja narodno-etično merilo. „To je teoretična želja, praktično se stvari postavljajo neposredneje in okrutneje“, naj bi bil odgovoril Kidrič. Okrutnost spada v praktičnost same stvari.

Iz razlike med obema tema dvema načinoma mišljenja je razvidno, da je bila kazen, ki je bila namenjena belogardistom, bistveno odvisna od samega načina njenega kvalificiranja, merjenja. Kakor je pač z merjenjem vsake krivde. In iz tega vedenja izhaja v svojem pogovoru tudi Kocbek, ko postavi vprašanje: „In vendar nas bodo nekoč vprašali, če smo resnično vse storili, da bi belo gardo zlomili brez bratomornega boja in brez nesmiselnega uničevanja!“

Nekega dne bo to vprašanje treba postaviti.

In jaz ga postavljam: Ali smo res storili vse, da bi belo gardo zlomili brez bratomornega boja in brez nesmiselnega uničevanja?

To sprašujem še posebej zato, ker se Kidričevo prepričanje, ki naj bi ga bil izrazil Kocbeku — in o katerem verjamem, da je bilo iskreno — ni izpolnilo. Prepričanje — kakor obljuba — se je glasila: „Videl boš, preproste fante bomo vse rešili iz nje, krivde bomo obtožili le vodilni kader!“

To prepričanje se ni uresničilo.

Bratomorni kločin

V intervjuju z Borisom Pahorjem v knjigi Edvard Kocbek — pričevalec našega časa, (36) ki so ga ponatisnili Naši razgledi (9. maja 1976), je Kocbek pri nas prvi javno spregovoril o poboju domobrancev, ki so jih — po eksodusu iz domovine — nazaj domov poslali Angleži. Vsi ti — vojni ujetniki — so bili odpeljani na Rog in tam pobiti.

— — —

O tem poboju nisem prej, preden je o njem spregovoril Kocbek, slišala ničesar.

Udrla so se mi mirna in varna tla pod nogami. Dolgo sem bila čisto zmedena.

Je to sploh res?

Je to sploh mogoče?

(36) Trst, Zaliv 1976.

Nisem mogla verjeti. Še manj sem mogla razumeti in vzeti nase. Zbudila sem se v zgodovino. Potem sem morala na dolgo in mučno pot. Začela sem spraševati: koliko ljudi je bilo pobitih?

Na tisoče.

Koliko? Deset- dvanajst- trinajst- štirinajst- petnajst tisoč... Kdo ve, koliko jih je bilo zares?

MOJBOG, KOLIKO JE TO LJUDI!

Koliko mladih fantov, mož in očetov in sinov!?

Koliko je bilo med njimi nedolžnih?

Ne vemo. Sodbe in obsodbe ni bilo.

Kdo jih objokuje?

Ne vemo.

Kdo jim prižiga sveče?

Na grobu nihče.

Njihovo grobišče je neznano.

Kdo jim je izkopal grobove? Jim je kdo izkopal grobove?

Ali pa so pogreznjeni v kraške jame, da so izginili, kakor da bi jih nikoli ne bilo?!

Vsega tega ne vem.

Vsega tega ne vemo.

Le eno je gotovo: vsa človeška zloba se je zbrala v odločitvi, da se ti ljudje brez obtožbe in sodbe — in torej brez vsaj načelne milosti — kaznujejo s smrtjo. In ves zločinski pogum, da se je to tudi dejansko izvršilo.

— — —

In če je bilo res, med vojno, da se sovražnika „ni mogoče niti rešiti niti ga preoblikovati, temveč le uničiti“, (37) isti postopek po vojni nima enakega pomena in opravičila. Pobiti ljudi brez sodbe, kakor klavno živino, v tisočih kosih, je zločin nad narodom! Ne samo nad tistimi, ki so bili pobiti, temveč tudi nad tistimi, ki so ostali živi. Ni le greh nad poraženci, temveč tudi nad zmagovalci samimimi. Nad nami. Izhaja iz povampirjene samo-volje, ki je vzela smrt v svoje roke kot dokončno znamenje nihilizma moči. Vzeti smrt v svoje roke pomeni seveda vzeti v roke življenja ljudi in to v času — maja in junija 1945 — ko za takšen način „boja“ ni bilo več ne potrebe ne upravičenosti.

Tudi ubiti okupatorja med vojno je uboj, da v „borcih ni več pravega miru“. Toda ta blažena krivda je krivda, s katero se človek poveže z zgodovino, ji da svojo nedolžnost in se celo takó — po nedolžnem kriv — daruje sočloveku. Med vojno so borci sami nosili svojo glavo na prodaj, iz dneva v dan zroč smrti v oči. Sami so z najboljšim namenom in prepričani o svojem prav krvaveli in se dali na razpolago s svojim življenjem in smrtjo. V tem je bila neke vrste pripravljenost na menjavo, da tako re-

(37) Listina, str. 469.

čem. Bila je neke vrste igra na srečo, hazard s svojim in narodovim življenjem.

Je bilo na Rogu tudi tako? Pripravljenost na menjavo — kakšno le, če pa so bili pred teboj ujetniki, nemočni poraženci, klavna žrtev!

Ne morem videti v tem drugega kakor to, da je nadutost Subjekta vzela v svoje roke usodo naroda in da je smrt postala „najvišje merilo njene oblasti“. (38) Tako imenovana „osvobodilna diferenciacija“ (39) se je res izkazala za „smrtno nevarno družbeno diferenciacijo“. (40) Smrtno nevarno družbeno diferenciacijo znotraj svojega naroda in za svoj lastni narod. Zakaj pobiti domobranci so bili tudi deli svojega, našega naroda. Kakor sta levica in desnica roki enega telesa, tako so pobiti domobranci deli svojega, našega narodnega telesa.

Mojega telesa.

(Sledi)

(38) Listina, str. 470.

(39) Listina, str. 283.

(40) Listina, str. 296.

ZA ČIŠČENJE POJMOV

KULTURNA ZAVEST

Z zanimanjem sem prebral pismo dr. F. Habjana gospodu O. Mauserju, in odgovore, ki so pismu sledili. Nikakor ne morem razumeti, kaj je izobrazenega človeka nagnilo, da se je javno postavil za ideje, ki so političnem emigrantu nasprotne in za bivšega domobranskega oficirja nečastne. Kot je že g. Mauser omenil, je zdaj menda prvič, da se je dr. Habjan razpisal. Res, v našo problematiko se ni spuščal; zato tudi mnenje mnogih (tudi moje), da za tem pismom stoji še kdo drugi. Če pa je vse res samo njegovo, je dokaz, da tu in in tam izgovorjene pripombe, niso bile le prazne besede, ampak že precej let izraz njegovega prepričanja.

Dr. Habjan se v prvem pismu posredno ali neposredno dotakne nekaterih vidnejših dopisov, v katerih sta gg. Mauser in Urbanc razkrinkavala politične mahinacije SIM-a in raznih rdečih sopotnikov po naših skupnostih. Na glavne „grehe“ sta prizadeta gospoda že sama odgovorila, a ker zaenkrat še živimo v svobodni družbi in ker smatram, da je javno pismo namenjeno nam vsem, naj se jima pridružim tudi jaz in povem, kaj mišlim o OR filozofiji nekaterih naših kulturnih ljudi.

Slovenski kulturni prostor...

Najprej — ta izraz je komunistična iznajdba, ker se pod plaščem „kulture“ marsikaj skrije, spregleda in tudi dovoli. Ne glede na te ugod-

nosti so pozneje spoznali, da je bila to slaba izbira, ker so jo začeli izrabljati tudi oporečniki.

Iz množine besed sklepam, da je ta zadeva za dr. Habjana bistvene važnosti. V pismu se ogreva za ideološko enotnost tega prostora, te trojne Slovenije: Slovencev v izseljenstvu, v zamejstvu in onih v matični domovini. Brez dvoma on vidi samo eno zadovoljivo rešitev tega vprašanja: da vsi Slovenci nehamo misliti s svojo glavo, se slepo ogradimo v ozki kalup režima ter brezpogojno sprejmemo vse, kar ta za koristi partije (ne naroda) zahteva od vsakega Slovenca. Duh je namreč tisti, ki dviga, oživilja in daje polet, kjer tega ni, tam ostane samo hlapčevstvo in sužnost, zato je idejni, duhovni bankrot nasprotnika vsem tiranijam tako velikega pomena.

S tem v zvezi je treba opozoriti na nekaj zgodovinskih dejstev, katere dr. Habjan ne smatra za važne, ali pa jih iz politične retorike ne navaja. Zakaj pa bi delal drugače, saj se doma zgodovina začenja z revolucijo? Naš slovenski prostor je star že vsaj 150 let, vse od takrat, ko so se naši dedje zavedli svoje bitnosti, svojih narodnih posebnosti in s tem tudi pravice, biti na svojem svoj gospodar. Veliko napako pa so naši voditelji naredili ob koncu prve svetovne vojne, ko so hoteli samo iz Avstrije, namesto da bi zahtevali svojo državo. Prepričan sem, da bi to takrat tudi dosegli, namesto zahtev pa so se nesrečno naslonili na „bratske“ narode, ki so naš narod vedno le izkoriščali. Ta položaj se je pod rdečim režimom še veliko poslabšal, ker ta narodnosti ne priznava, iz tega pa sledi, da je treba narode enostavno uničiti. Da pod tem sistemom narod nima nobene možnosti za obstoj, bi moralo biti jasno vsakemu Slovencu.

Zgolj teritorialno gledano ima slovenski rod to ozemlje za svoje že skoro štirinajst stoletij in je bilo v prvih časih veliko večje, kot je danes. Romanski in germanski sosedje so ga skozi stoletja objedli kot kos kruha. Po prvi vojni je balkanska kultura veliko pripomogla, da so pri plebiscitu mnogi koroški Slovenci glasovali za Avstrijo. Še večji politični greh je v maju 1945 zagrešila komunistična partija, ki se je za ceno vrnitve domobrancev odpovedala Koroški. S svojim divjanjem in pobijanjem lastnega naroda je Korošce dokončno odvrnila od matične Slovenije. Da je tragika popolna, se zdaj mnogi vdinjajo avstrijskim strankam (tudi to po ukazu in zgledu partije) in obračajo hrbet slovenstvu, ker jim komunistična domovina more nuditi manj kot Avstrija. Tudi tu namreč zmaga steno staro načelo, da pot do srca pelje skozi želodec. Tako je Koroška izgubljena.

Podobna je usoda Trsta, Goriške in Benečije, kjer je tudi bilo izgubljeno veliko narodnega ozemlja. Tu je igrala odločilno vlogo partizanska oholost in krutost, ko so v navalu zmagoslavne furije hoteli terorizirati ves svet. Ne pozabimo, da je revolucija pod krinko OF ob koncu vojne tudi na Primorskem zahtevala štiri do pet tisoč žrtev, katere so povečini spehali v kraške jame in fojbe, da si je KP tako zagotovila oblast. Partije ni nič motilo, če so pobijali prav tiste Slovence, ki so zaradi svoje narodne zavesti pod fašizmom največ trpeli. V posmeh narodu in zgodovini so komunisti tu izbrali pot sodelovanja z laškimi tovariši proti koristim sloven-

skega človeka. Tudi zaradi te divjaške in agresivne politike so zavezniki potegnili državno mejo v prid Italije. Tako je del naroda ostal bolj svoboden pod tujcem, izgubili pa smo Trst in velik kos zaledja.

Kaj pa zloglasna enotna učna jedra, režimski učni načrt, po katerem bi se slovenski otroci učili v srbskem jeziku, materin jezik — slovenščina, pa bi padel na nekaj ur na teden? Ali ni vse to načrtno uničevanje slovenskega naroda? Hvala Bogu, ta načrt je razburil veliko število študentov in celo partijcev, ki so s svojimi protesti vsaj začasno zavrli ta protinarodni proces. Zaenkrat ni jasno, v kakšni obliki ga bodo skušali izsiliti v bodoče, dvomim pa, da je črtan iz komunističnega programa.

Tako se je v šolah začel upor, ki ni namenjen samo Srbom, ampak režimu sploh.

In najnovejše — glasovi mladih Srbov: „Slovence je treba ukiniti... So narod zase... Potrebna nam je bratomorilska vojna, dokler jih ne iztrebimo...“ itd.

Dr. Habjan in vam podobni, ali vam vse to nič ne pove? Kje je vaša logika, da se zdaj, ko se že v domovini velika večina naroda javno upira tej uničevalni politiki partije, vi zanjo ogrevate, našo skupnost pa skušate uspavati, češ: „vsi totalitarni sistemi so se sami izrodili“, zato se bo (po vaše, seveda) tudi komunistični. Kakšne sanje! Res so mnogi prešli, največ s silo od zunaj, razen komunističnega, ki je najbolj trinoški od vseh, to pa zato, ker ima za svojo prvo nalogo — totalno fizično uničenje vsake opozicije. Tako je bilo v Rusiji, na Poljskem in v drugih deželah vzhodnega bloka, na Kitajskem, v Severni Koreji, v Vietnamu, v Sloveniji in drugod, kjer se je komunizem polastil oblasti. Kako pride na oblast, vemo vsi... Vseh žrtev doslej računajo na 156 milijonov...

Pozabimo preteklost...

„...za našo zdamsko skupnost bi bilo šestokrat bolj modro, ako bi dali več poudarka sedanjosti, predvsem pa prihodnosti. Ako res hočemo graditi zdrava slovenska razmerja tudi v zdomstvu, potem malo več glejmo naprej kot pa nazaj...“ Tako je zapisano v tistem slavnem pismu.

„...naša zdamska skupnost... sedanjost... prihodnost... zdrava slovenska razmerja v zdomstvu...“, pri vsem tem pa opuščanje, če ne namerne in načrtno zavračanje misli na našo polpreteko dobo, gotovo zelo jasno karakterizirajo pisca. Ni pa on edini, ki se zadnja leta poteguje za odpuščanje in ljubezen. Ali bi ne bilo bolj na mestu, če bi kdo svetoval komunistom, naj prosijo narod odpuščanja in mu začno izkazovati ljubezen s svojimi deli? Toda zanje te zapovedi ne veljajo, samo nas vežejo, mi se jih moramo držati. Ali ne bi s tem priznal vse, česar nas že vsa leta dolže?

Ali niso te vrste pridige in spodbude samo farizejsko kesanje s prstom na nas, ker se nismo pustili pobiti? To je navsezadnje vsa naša krivda, pa glejmo revolucijo od začetka do konca s katerekoli strani, če

le namenoma ne zapirao oči pred resnico, ali pa smo že popolnoma skregani s pametjo. Nekaterim je lahko, ko tako prostodušno prestopate na stran „zmagovalcev“: prst na usta, pohleven priklon in odpuščeni so vam vaši grehi; drugi zavalite tisočaka komu na vrhu, pa se vam na široko odpro vrata in so vam proste vse poti, da se rokujete in objamete z raznimi heroji; samo navadne reve, ki smo s srcem in dušo za druge postavljali življenje na kocko, ostanemo zaznamovani do konca.

Vsi tisti, ki bi radi iz nas iztisnili še to priznanje, se postavljajo v vrsto s tistimi med nami, ki so pred dobrim desetletjem začeli propagirati pozabljenje in nov začetek. Pozabljenje je beseda, katero s tem v zvezi navadno rabimo, a je napačna, ker se morije, katero je KP izpeljala pod krinko OF, ne more pozabiti; boljši izraz za to bi bil zavračanje, ker zavržemo idejo, ki nam je bila včasih pravilna, in se, z molkom ali odkritim nastopom, postavimo na drugo stran. Umsko zdrav človek, ki hoče ostati idealom in samemu sebi zvest, zato preteklosti ne pozablja in mu ni žal, da je včasih mislil drugače. Tudi je nauk zgodovine, da se od preteklosti učimo za bodočnost, in da narod, ki se svoje preteklosti sramuje, lepše bodočnosti ni vreden. Zakaj naj bi se torej ne ozirali na našo slavno preteklost, ki je bila tako velika po junaštvu; ki nam je dala na tisoče junakov in mučencev; ko je šlo za sam obstoj našega naroda!? Ali naj na vse to pozabimo samo zato, da bo KP v zgodovini prikazana kot zmagovalka nad okupatorjem, nikjer pa ne bo zapisano, da je izkoristila vojno stanje in se v sodelovanju s tujcem polastila oblasti na trpljenju in krvi lastnih ljudi? Tako more misliti le človek, ki resnice ne more ali noče dojeti.

Pranje Kocbeka...

Dr. Habjan daje veliko „težo“ pisateljema Rebuli in Pahorju. Vzrok je verjetno v tem, ker sta ta dva v svojem intervjuju s Kocbekom prva prinesla uradno „priznanje“ o pokolu vrnjenih domobrancev, kar naj bi sprožilo val oporečnikov s Spomenko Hribar na čelu. Kocbek je sugeriran kot velik rodoljub, ki je bil v globino svoje krščanske duše prepričan, da dela za dobro svojega naroda. Poleg tega je talentiran krščanski pesnik in humanist, ki po svoji vesti ni mogel drugega kot sodeovati v NOB. Da se v revoluciji zgode tudi nečloveške stvari, je razumljivo, toda o tem „Kocbek ni nič vedel!“

Kar zadeva dnevnik Vrt bogov (ga še nisem bral, zato ga omenjam in reagiram samo na ugotovitve dr. Habjana), o katerem je v pismu zapisano, „...da so ga slovenski bralci naravnost požirali, oblastniki pa so izlivali žolčne napade in kritike na samega Rebulo...“, s tem še ni rečeno, da dnevnik ni režimsko pogojen. Zame je to prej potrdilo, da režim še danes ne prenese niti sence resnice, po drugi strani pa vidim, kako malo samo napol resnice je treba, da narod po 42 letnem peklu v sebi začuti pomlajeno notranjo silo, ki rešuje in dviga. V tem je upanje, da naš narod ne bo umrl! In namesto, da bi naši kulturni ljudje tej lučki, ki se oživlja pod

pepelom trpljenja, prilili vsaj kapljico olja, raje pomagajo roki, ki ta plamenček duši.

Po vsej tej propagandni igri nam Kocbek še vedno ostane samo revolucionar, pisanje o njem pa umivanje tega zamorca potem, ko je opravil delo koristnega budala. Naj mu pestra družina z obeh strani poje še tako hvalo, naj ga do neba dvigajo kot pesnika in misleca, slejkoprej ostane samo Kocbek, orodje partije in nič več. Če ima Slovenija judeža, v ozkem pomenu izdajalca, ga ima v Kocbeku! On je s svojo platformo krščanskega socializma v partizane speljal največ idealne mladine, ki so v začetku šli v gozd v boj za resnično svobodo. Prav ti so pognali kolo revolucije v tek, potem pa je Kocbek s podpisom Dolomitske izjave prodal najprej nje, z njimi pa ves narod. Trditev, da je bil k temu prisiljen, je laž, kakor je neverjetno, da za pokol domobrancev „ni vedel“. On je za poboj dobro vedel in ga tudi odobral, saj je bil vedno zelo blizu korita.

Kaj ga je privedlo do „izpovedi“ v Zalivu? Vedno glasneje se govori, da je to storil na ukaz partije. To je zelo verjetno, ker je mladina postajala tako kritična, da partija drugega izhoda ni imela. Razni medvojni „akterji“, revolucionarji danes na svoja partizanska leta res gledajo drugače (tako sodi tudi dr. Habjan), moti pa se, ko jim to šteje v dobro. Oni se idejno niso prav nič spremenili, samo postarali so se. Splošno mnenje psihologov namreč je, da nekdaš verni človek (skoro vsi so izšli iz krščanskih družin) ne more do konca ostati brez pomislekov na svoja dela, na kazen in na možno večnost, ob tem pa dobimo odgovor, zakaj se je že toliko „korajžnih“ obesilo ali ustrelilo, zapeljani in neprepričani pa v vinu iščejo pozabljenje in na račun „borbe za svobodo“ tu pa tam tudi povedo, za kaj je pravzaprav šlo. To je tista „teža“, ki marsikoga od starih akterjev zamaje, mlade pa sili, da vedno odločneje zahtevajo odgovorov na zamolčano zgodovino.

O narodni spravi...

V iskanju resnice je tudi izvor narodne sprave. V praznini komunističnega sistema, kjer je doslej bilo mesto samo za laž, uničevanje in razredno sovraštvo, je oživela lučka upanja. Ne iz „akterjev“, kot trdi dr. Habjan, ampak zaradi njih. Mladina je po naravnem nagnjenju spoznala, da sovraštvo nikamor ne pripelje, oziroma da vodi samo v popolno uničenje in smrt, zato se je oklenila misli na vsenarodno spravo kot poslednjega upanja.

Upam se trditi, da je bila misel na spravo med nami z veseljem sprejeta, tudi med tistimi, ki smo šli skozi ogenj revolucije. Narodno spravo smo pozdravili kot temelj, na katerem edinem more zrasti nov čas in nov rod. Pogoji za to spravo pa je in ostane — priznanje krivde, osebne in kolektivne. Samo v priznanju in kesanju si je mogoče podati roko sprave. Ne pozabimo tudi, da imamo opravka z ljudmi, ki vse grada na laži in še nikoli niso držali dane besede.

Kako pa so na to odgovorili Habjanovi „akterji“? Lahko smo brali, kakšno gonjo so spet zagnali in z „zločinci in izdajalci“ napadli vse, ki še nismo podlegli njihovi zamisli „svobode“. Hribarjevo so vrgli iz partije, 57. številko Nove revije so zaplenili, slovenskemu narodu javno groze, da ga je treba uničiti. Torontski kulturniki vsega tega ne vidite, pridigate o odpušcanju in ljubezni, kar izzveni, da mi še kar naprej ščuvamo k sovraštvu, „akterji“ pa so sami angelčki. Dr. Habjan gre še dalje in si upa zapisati, da se iz „akterjev“ rojeva ideja narodne sprave, „če že ne med živimi pa vsaj med mrtvimi“.

Ob tej „spravi med mrtvimi“ se je treba posebej ustaviti. Dr. Habjan se je tu verjetno slabo izrazil, najbrž je mislil spravo z mrtvimi. Pri kulturnih ljudeh to navadno drži: ko je nasprotnik mrtev, ti ni več nevaren, zato ga nehaš sovražiti in mu zaželiš mir. Amerikanci so po končani državljanski vojni postavili spomenike vsem padlim. Španija (se spomnite na Krvavo Španijo, kjer je večina slovenskih komunistov delala svoj mesarski izpit?) ima svojo Dolino mrtvih, v spomin VSEM, padlim v revoluciji, tako veličastno in polno miru, da si skoro zaželiš biti med njimi. Ali moremo isto reči o slovenskih komunistih? Ne! Komunistično sovraštvo gre preko groba. Že ves čas po revoluciji grobove svojih nasprotnikov skrivajo in onečaščajo, do nedavnega so tajili tudi njihovo smrt. Kako more ob teh dejstvih kdo govoriti o spravi z mrtvimi? Kako more narod živeti v miru, če ga režim niti mrtvim ne privošči? Komunizem pozna samo en mir, to je mir na grobovih svojih nasprotnikov, pa še tam vidi vedno nove strahove kot povod za iskanje novih žrtev. Slovenska domobranska vojska je dokaz za to.

Veselo Oznanilo...

Mešanje Veselega oznanila v tisto pisanje je neprimerno, da ne rečem kaj bolj krepkega. Je zloraba človekovih čustev, ko vse drugo odpove. Važno je tudi — začeti pri sebi! Tega pa pri nas ni! Samo oznanjevanje brez življenja po nauku je prazno. Je dosti primerov, ki kažejo, da Oznanila ne jemljemo resno, tudi ne v celoti, zato so naše skupnosti tako v verskem kot narodnem oziru plitve in brez ideje, ker smo se že zdavnaj odpovedali vzorom in idealom, zagovarjamo pa kriminalna dejanja raznih „akterjev“ in njihovo „herojstvo“. Toda — te herojske zvezde počasi, toda gotovo zahajajo... njih dela prihajajo na dan v vsej grozi in gnusu... Koga bodo pa razni kulturni ljudje potem postavili na oltarje svojih src? Morda so pa že zdaj samo „za vsak slučaj“ tako blizu Oznanila, da ne bo treba tako daleč hoditi po novega junaka... Kakšno farizejstvo! O, sveta hinavščina, ki se tako znajdeš v svetu!

Komunistični sistem je povsod, kjerkoli pride na oblast, z odvzemom svobode in uničenjem osebne iniciative glavni vzrok gospodarskega ubožanja družbe, obenem pa tudi ubijalec človekove osebnosti, kar ustvarja duhovno praznino brez upanja v bodočnost. Malo socializma je debela

palica za krotenje kapitalističnih oderuhov, če pa pride na oblast, je smrt vsake civilizirane družbe. Sreča družbe je samo v pravici, s svojo zapovedjo ljubezni, te pa svet ne sprejme, zato je vera kapitalizmu v napoto in odveč, s komunističnim naukom pa nezdružljiva. To zadnje uče vsi papeži tega stoletja; nam Slovencem sta to z vso jasnostjo govorila nadškof Jeglič in škof Rožman (zato ju mnogi med nami „ne poznajo“), samo naši kulturniki in znanstveniki še danes, ko ves svet spoznava zlaganost komunistične teorije, temu ne verjamejo in skušajo to nezdružljivo združiti. Kako bi že rekel Prešeren? Zelo verjetno: ... kako strašna slepota je človeka...

Rešitev iz te krize je samo v spoznanju, da nam je treba več živega Evangelija, tistega iz božjih ust, ne pa popravljene izdaje, ki je prilagojena časom, potrebam in režimom, in po tem spoznanju tudi živeti.

Odgovor...

Pred petimi leti sem javno postavil vprašanje: Slovenska inteligenca — kje si? Takrat sem žel veliko priznanja, ker sem se drznil načeti stvar, ki je mnoge že dolgo bolela, nihče pa ni hotel dregniti v to bolečo narodno rano. Tistim, katerim je bilo namenjeno, so bili užaljeni, zbudil pa se ni nihče.

Zdaj pa se je zgodilo, da se je eden od njih spozabil in nam s svojimi zmedenimi pojmi dal neposreden odgovor. Slepomišnja je konec, saj nam je v potrdilo tega žalostnega stanja še nekdo drugi iz družbe za slovenstvo doslej malo poznanih vrhov v svojem iskanju povedal, kdo je kdo.

Torej sodbe, da se na ladji zbirajo režimu naklonjeni ljudje, vsa ta leta le niso čisto brez podlage. Kar gotovi ljudje niso dosegli z ultrasound aparatom, se jim je posrečilo s kosilom za Starostni dom. Na račun slovenske pohlepnosti po dolarju, brez pomisleka na možne posledice, je cela zadeva postala zelo viden primer infiltracije ali vtikanja noge med vrata; saj je bila tam zbrana pisana družba od SIM-a iz Ljubljane in s konzulata v Torontu, ki je s svojim nastopom pokazala, da ni prišla samo na večerjo. Ni toliko važno, koliko dolarjev je prišlo za Starostni dom, veliko bolj važno je, da so organizatorji izgubili zaupanje tistih, ki smo po Kanadi in Ameriki gradili cerkve, dvorane in druge domove, zdaj pa je v zmedbi pojmov in navdušenja, ko bi se nekateri zvezali tudi s hudičem, vsa ta dobra volja potisnjena v kot. Tu je vzrok, da toliko ljudi že odreka svojo pomoč. Vrata v dvorano, katero smo mi zgradili, so nam že bila zaprta, ker je bila naša stvar politična (poslušanje režimskih predstavnikov pa ni politično!); spominska plošča pomorjenim domobrancem, v katerih spomin smo zgradili prvo cerkev, je nekaterim že odveč... Podobnih primerov pa še ni konec, saj dostikrat že ne vemo več, kdo piše in kdo plača, niti ne, za koga se ženemo in gradimo. Bojim se, da Otmar Mauser s svojo izjavo o bodočnosti Doma ni daleč od resnice.

Verjetno ni tako brez podlage misel, da je temu načemu duhovnemu

razkroju precej krivo vsesplošno blagostanje: ko smo bili bolj v strahu kot siti, smo bili edini in smo se radi imeli; ko smo se najedli in vsestransko opomogli, smo začeli pozabljati na vzrok, pomen in dolžnosti našega zdomstva ter nasadati vabilom od doma. Dvakrat smo že bili izdani in ne bo dolgo, ko bomo v tretjič; ne najmanj po zaslugi tistih, ki bi nam morali kazati pot, pa so sami zašli.

Ko se tako vsaj malo poznamo, poglejmo v zgodovino: slovenska Ljubljana je bila tista, ki je zadnja nehala govoriti nemško; sita in napredna Ljubljana je ob izbruhu zadnje vojne najbolj kričala: ...slabše ne bo, kot je bilo...; slovenski izobraženci so zgled komunističnim partijam po vsej Evropi; zdaj pa, ko se narod v svoji pramislvi svobode in človekovega dostojanstva ponovno zaveda, da je rešitev samo v povrnitvi k izročilom naših očetov, so spet naši kulturniki tisti, ki se v svoji zakasneli slepoti gredo netopirje (zdaj miš, zdaj ptič, kakor najbolje kaže), ribarijo v kalnem ter zagovarjajo sistem, katerega narod ni nikoli sprejel. Gorje narodu, ki ima tako sol! Ali nam Bog šibe komunizma ni poslal tudi zato, da te krive preroke spoznamo in brez njih stopimo na novo pot?

Stane Pleško

Franc Erpič

Po begunskih taboriščih v Italiji

(Nadaljevanje)

Vrata od pastirske koče so bila na stežaj odprta. S strahom in nezaupanjem sva stopila v kočo, ki je ob prvem pogledu izgledala prazna. Že sva jo hotela zapustiti, ko je iz temnega prostora stopil pred naju sirar, bil je Italijan. Ves strah je skopnel, ko sva se prepričala, da se nahajava na italijanskem ozemlju. Nobeden od naju ni znal italijansko vendar smo se nekako sporazumeli s pomožjo mojega znanja francoščine in latinščine. Sirar nama je dopovedal, da se nahajamo v Italiji v bližini vasi St. Stefano, kjer je italijanska mejna postojanka. Prodal nama je hleb sira in dal vsakemu velik kos kruha in mleka. Ko sva se dobro okrepčala, sva se napotila proti vasi.

Že v mraku sva prišla v St. Stefano. Italijanski mejni stražarji so naju še kar nekam prijazno sprejeli. Dali so nama izdatno večerjo, nato se je pa začelo izpraševanje. Prvi zasliševalec je povedal, da je bil vse do 8. septembra, se pravi do kapitulacije Italije v Ljubljanski provinci, po kapitulaciji je pa bil pri partizanih. Udeležil se je napada na Turjak. Z omalovaževanjem je omenil belogardiste, ki so mislili, da bodo po vojski prišli na oblast. K sreči naju ni dolgo on zasliševal, prišel je drugi mejni stražar, ki je bil višji od njega in nadaljeval z zasliševanjem. Ko sem

mu med drugim povedal deklško ime moje matere, ki se je pisala Srebrnjak je postal posebno pozoren. Vprašal me je iz katere vasi je bila doma. Ko sem mu povedal, da je bila iz Velikega Slatnika mi je rekel po slovensko: „Midva sva pa v sorodu.“ Moja stara mama je bila prav tako doma iz Velikega Slatnika in se je tudi pisala Srebrnjak, kot otrok sem večkrat prebil počitnice pri Srebrnjakovih na Velikem Slatniku.“

Spominjam se, da nam je mama povedala, da se je ena njena teta še za časa Avstrije poročila z nekim orožnikom, ki je bil v Trstu in po razpadu Avstrije tam ostal. Več pa o teh daljnih sorodnikih nisem vedel, dokler se nisem kot begunec srečal s tem italijanskim mejnim stražarjem. Zasiševanja je bilo hitro konec. Prinesel je dobro italijansko vino, govorili smo pozno v noč. Vina že dolgo nisem pil. Na Gorenjskem se je med vojno vino zelo težko dobilo. V gostilnah se je točilo vino samo ob določenem času kadar ga je gostilničar dobil. V gostilne sem zelo redko zahajal zato vina med vojno sploh nisem pil. Vino je bilo dobro in se me je kmalu prijel. Bil sem po dolgem času pijan, najbrže zadnjič v svojem življenju.

Na tej obmejni stražarnici sva ostala skoro teden dni. Čakati sva morala na prevoz. Spala sva v zaporu, čez dan pa sva se prosto sprehajala po vasi, jedla pa sva s posadko. Čez nekaj dni je pripeljal kamion iz Verone hrano za posadko, nazaj grede je pa odpeljal naju. V Veroni je bilo zbirno taborišče za begunce, tam sva bila registrirana in prejela begunske izkaznice. V taborišču v Veroni sva ostala nekaj tednov, pravzaprav sem ostal sam. Moj zvesti spremljevalec, bivši partizan Tiger je kmalu po prihodu v Verono našel neke znance, o njih mi ni ničesar povedal, sestajal pa se je z njimi pogosto, vsaj tako sem pozneje zvedel od drugih beguncev. Opazil sem, da mi je zmanjkala aktovka v kateri sem nosil tako rekoč vse svoje premoženje, med drugim tudi za mene zelo dragoceno beležnico v katero sem zapisoval vse važnejše dogodke od zadnjih dni v Kranju, o umiku čez ljubeljski prehod, o prihodu v Vetrinje, o bivanju v Vetrinju, o vračanju domobrancev, točen popis povratka na Gorenjsko, ponovni prihod v Vetrinje, selitev v Lienz in pot v Italijo vse do prihoda v Verono. Vse povpraševanje po njej je bilo brez uspeha. Obdolžil sem Tigra, da jo je on vzel in verjetno „pretopil“ v Veroni. Par dni zatem je zmanjkalo tudi njega. Po nekaj letih mi je sporočil domobranec, ki je ostal na Koroškem, da se je Tiger še leta 1945 vrnil in je pri Ozni v Kranju.

Taborišče v Veroni je oskrbovala U.N.R.R.A. Ko se je nabralo dovolj beguncev so nas s kamionom odpeljali v še večje zbirno taborišče v Cine Citta v Rimu. Pred vojsko je to predmestje služilo za izdelavo filmov, bilo je zelo dobro urejeno in odlično oskrbovano. Nedaleč od stavbe v kateri sem bil nameščen, je bila skrbno zastražena stavba v kateri so imeli Angleži zaprte vojne zločince. Poglavnika „Nezavisne Hrvatske“ so ravno v dneh, ko sem bil jaz v Cine Citta osvobodili ustaši. Z dvema, ki sta bila soudeležena pri tem podvigu sem pozneje delal v rudniku svinca

in živega srebra v Franciji. Iz Rima sem bil poslan v Bari; potoval sem z vlakom, ki je bil nabito poln; prostor sem dobil na strehi železniškega voza. Bilo je zopet prehodno taborišče, kjer sem se srečal z begunci različnih narodnosti. Imeli smo skupna ležišča, na eni strani je ležal Srb z Italijanko iz Abesinije, ki je često uporabljal srbske izraze, ki so bili za njo „Brute parole“, na drugi strani je bil pa Egipčan, vseučiliški profesor s celo družino. Večina beguncev v tem taborišču je čakala na prevoz v svojo domovino. Begunci iz Jugoslavije in drugih komunističnih držav so bili poslani v taborišča, kjer so čakali na emigracijo. Mene so poslali v Jessi ne daleč od Ancone, kjer so bili predvsem tisti mornarji, ki so bili med vojno na otoku Malta, po končani vojni se pa niso hoteli vrniti v Jugoslavijo. V tem taborišču so bili še srbski četniki, slovenski četniki in ruski emigrantje iz prve svetovne vojne. Taborišče je bilo le zasilno. Nastanjeni smo bili v dolgih pločevinastih polcilinderskih barakah, postelj ali rjuh nismo poznali, za blazine smo dobili velike vreče, katere smo napolnili s slamo, vendar se zaradi primitivnih razmer nihče ni pritoževal.

Nemalo sem bil presenečen, ko sta me nekega dne prišla obiskat dva domobranca iz moje udarne čete. Bila sta dva bivša četnika Tršinar Bogo in Milan Volovšek. Prvi je prišel iz Ljubljane v jeseni leta 1944, kmalu po napadu na domobransko postojanko v Lahovčah, drugi je bil njegov prijatelj, ki je odšel med prvimi iz Ljubljane v ilegalo na Dolenjsko. Pri spopadu s partizani je bil težko ranjen, našla ga je nezvestnega neka partizanska edinica, nihče ga ni poznal, smatrali so ga za partizana in ga odpeljali s seboj. Ko se je pozdravil je ostal pri partizanih; ker je bil dober risar jim je služil za izdelavo plakatov. Okrog božiča 1944. leta je bila njegova edinica v Savinjski dolini razbita. Ko sem nekako v tem času prišel z udarno četo v Savinjsko dolino se nam je v bližini Luč javil. Ker ga je Tršinar poznal, sem ga takoj uvrstil med domobrance. Škoda, da sam do sedaj še ni popisal svojih doživljajev pri četnikih, partizanih in pozneje pri domobrancih.

Kako sta zvedela, da sem v Jesi-ju se ne spominjam, vem pa, da sta mi povedala, da je v Senigalliji, ki ni daleč od Jesi-ja, begunsko taborišče v katerem so v pretežni večini Slovenci. Povedala sta, da je predsednik taborišča Rudolf Smersu, da sta z njim zaradi mene govorila in je njima obljubil, da bom v taborišče sprejet. Ko sem uredil v taboriščni pisarni v Jesi-ju vse formalnosti, sem z njima odšel v Senigallijo.

Taborišče v Senigalliji je bilo veliko boljše kot v Jesi-ju. Begunci smo bili nastanjeni v dveh hotelih na obali Jadranskega morja. V sobah, ki so preje služile za eno ali dve osebi, smo bili štirje begunci. Spali smo na takozvanih „pričnah“ napravljenih iz desk tako, da je bilo eno ležišče nad drugim. Hrana je bila za tiste čase še kar dobra, le obroki so bili pičli, posebno kadar so bili makaroni zabeljeni s kruhovimi drobtinicami. Življenje v taborišču je bilo dolgočasno; vse nas je mučila negotovost. Po taborišču so vedno krožile vsakovrstne novice. Novica, da se

Angleži pogajajo s Titom, da mu izroče vse begunce iz Italije, če jim Tito prepusti rudnik živega srebra in svinca v Mežici, katerega je pred vojno izkoriščala francosko-angleška družba Penoraja je mene še posebno zanimala, ker sem Mežico dobro poznal. Bil sem tam upravnik pošte in sem imel precej opravka z rudniško upravo. Tam sem se začel učiti angleščine, da bi lažje sprejemal telegrame, ki so prihajali iz Anglije seveda vsi v angleščini. Pozneje, ko sem prišel v Francijo, sem bil nad dve leti zaposlen pri isti družbi, prav tako tudi nekaj časa v Avstraliji.

V Senigalliji sem dobil prvo zvezo z domom. Sestra mi je sporočila, da so moji trije otroci na domu mojega očeta v Šmihelu pri Novem mestu. Starejša dva je dobila pri sosedu v Čirčičah pri Kranju, najmlajšega je pa dobila v jasliah v Kranju, rodil se je že po mojem odhodu. Da bi vsaj nekaj prispeval za vzdrževanje otrok in si krajšal čas brezdelja v taborišču, sem se začel baviti s črno borzo.

Nasproti našega taborišča je bil nastanjen oddelek Andersovih vojakov, ki so vsakih štirinajst dni prejemale gotovo količino cigaret. Na dan, ko so se delile, sem hodil od sobe do sobe in jih odkupoval. Potreboval sem precejšnjo vsoto denarja, katerega seveda nisem imel. Tu mi je prišel na pomoč poslovođa taboriščne kantine, ki mi je posojal denar. Za nekaj dnevno posojilo sem plačeval 10% obresti. Cigarete sem nosil v Jessi ali pa celo v Rim, kjer sem jih prodajal po restavracijah natakarjem. Na teh poteh me je običajno spremljal že znani domobranec Bogo Tršinar. Dolgo časa je nama šlo vse po sreči. Enkrat sva pa imela smolo. Potovala sva vedno na „stop“. Ustavila sva vojaški kamion katerih v tistem času ni manjkalo na cestah v Italiji. Šofer tovornega avtomobila, ki sva ga ustavila je bil nemški vojni ujetnik. Moj spremljevalec je šel v kabino poleg šoferja, jaz sem se pa vsedel zadaj takoj za kabino. Komaj je šofer začel dobro voziti, je izza ovinka nasproti pridrvel drug vojaški tovornjak in se zaletel v našega. Šofer, Nemec, je bil na mestu mrtev. Tršinar je zletel iz kabine na cesto, prav tako tudi jaz. Oba sva bila nezavestna. Za hip sem se osvestil, ko so me nalagali na ambulanco in zopet, ko sem ležal na mizi v bolnišnici v Jesi-ju.

Bilo je ravno okrog poldne, ko sem se zavedel. Poleg sebe sem zagledal nezavestnega Tršinarja, bil je že na nosilnici; najbrže so mene samo obvezali njega pa pustili nezavestnega na nosilih in odšli na kosilo. V prvem trenutku sem bil nekoliko omotičen, opazil pa sem svojo aktovko poleg Tršinarja. Na misel mi je prišlo, da sva odšla brez dovoljenja iz taborišča. Glavo sem imel obvezano, bolečin pa nisem čutil nobenih. Razen naju v sobi ni bilo nikogar, pogledal sem na hodnik, nikjer nisem opazil žive duše. Naglo sem pograbil aktovko in neopaženo zapustil bolnišnico. Komaj sem napravil nekaj naglih korakov, že je pripeljal po cesti „džip“. Dal sem mu znak, da čakam za prevoz, ustavil se je, bil je angleški oficir, peljal me je do Senigallije, sam je pa nadaljeval pot v Fermo.

Imel sem strah, da bo taboriščna uprava ali pa policija raziskovala prometno nesrečo. Ker nisva imela dovoljenja, bi naju lahko vrgli iz ta-

torišča, italijanska policija bi naju odvedla v italijansko taborišče na Liparskih otokih, od tam je bil pa samo še korak do Jugoslavije. K sreči, o nesreči ni bilo nikakega povpraševanja. Nekaj dni sem ležal v taboriščni ambulanti z obvezano glavo; še predno se je rana na glavi zacelila sem bil iz ambulate odpuščen. Če me je kdo vprašal, kaj se mi je pripetilo, da nosim obvezano glavo, sem mu odgovoril, da nič posebnega, zapisal sem se v turško vero zato nosim na glavi fez. Lokalni italijanski časopis je baje poročal, da je bila v Jessi-ju prometna nesreča pri kateri je zgubil življenje nemški vojni ujetnik, dva begunca pa sta bila poškodovana, eden se zdravi v bolnišnici, drugi je dobil prvo pomoč in je bil iz bolnišnice izpuščen.

Kmalu po tej nesreči sem se s precejšnjo količino cigaret pripravljaj za pot v Rim. To pot sem šel sam, ker se Tršinar še ni pozdravil in najbrže je tudi izgubil veselje do potovanja z vojaškimi tovarnjaki. Za dovoljenje v taboriščni pisarni nisem prosil. Navesti bi moral tehten vzrok za potovanje katerega pa nisem imel. Predsedniku taborišča sem pa povedal, da bom šel v Rim, kjer se bom oglasil v pisarni narodnega odbora, tokrat pač nisem vedel, da sem pri Narodnem odboru tako slabo zapisan; to sem izvedel šele po štiridesetih letih, ko sem v Vestniku bral zapisnik četrte seje N. O.

Iz Senigallije v Rim sem običajno potoval z vlakom. Potovanje z vlakom po Italiji je bilo za tiste, ki so nosili zavezniške uniforme, zelo enostavno. V nočnih urah si se v Senigalliji enostavno vsedel v vlak, zjutraj si prispel v Rim, postavil si se v vrsto in prejel izdaten zajtrk, nato pa odšel po svojih opravkih. Nihče te ni vprašal kdo si, kam in zakaj potuješ. Vojaška patrola je kontrolirala samo tiste, ki so vstopili v vlak. V Senigalliji sem vstopil v vlak vedno na zadnji strani, poiskal prazen oddelek in tako vedno nemoteno z vso prtljago prispel v Rim. Te ugodnosti sem se večkrat posluževal.

V taborišču je bilo veliko ljudi v enakem položaju kot jaz, namreč brez vsakih dokumentov. Vsak bi si jih rad preskrbel.

V Rimu sem se seznanil z nekim italijanskim uradnikom, ki je bil v času vojne v Sloveniji. Razmere med vojno pri nas je dobro poznal, bil pa je odločen protikomunist. Z njegovo pomočjo sem na kvesturi v Rimu lahko dobil dokumente za vsakega, samo da sem mu dal podatke in plačal predpisane takse. Na podlagi teh dokumentov sem lahko dobil potne liste Rdečega križa, ki je bil takrat za vsakeba begunca zelo važen. Konzularna zastopstva vseh demokratičnih držav v Rimu so jih priznavala. To, da sem te potne liste preskrboval brez posredovanja Narodnega odbora, gotovim gospodom ni bilo po volji.

V Italiji so se mi zdela tla prevročja, rad bi čimprej odšel čez morje. Takrat I.R.O. (mednarodna begunska organizacija) še ni plačevala beguncem potnih stroškov. Vsak si je moral preskrbeti denar za pot sam. Hotel sem iti v južnoameriško državo Santo Domingo. Preskrbel sem si že vse potrebne papirje, le denarja še nisem imel. Imel pa sem naslov lastnika

časopisa, Ameriški Slovenec, Johana Jeriča, ki je bil moj daljni sorodnik. Obrnil sem se nanj s prošnjo, da mi posodi 50 dolarjev, približno toliko bi potreboval za pot. V pismu sem mu potožil, da mi begunci v Senigalliji nismo od nikjer prejeli nikake pomoči, razen hrano in stanovanje po taboriščih od vojaške zavezniške uprave. Omenil sem tudi, da sem zvedel, da v Ameriki zbirajo in odpošiljajo pomoč beguncem, mi pa ne dobimo ničesar. Jerič mi je 50 dolarjev poslal in moje pismo v celoti objavil. Časopis z mojim pismom je prišel v roke gospodom, ki so bili v ozki zvezi z Narodnim odborom. Bil je ogenj v strehi. Jaz o tem dolgo nisem nič vedel. To je bil najbrž vzrok, da predsednik našega taborišča ni imel poimeni Narodnemu odboru ničesar sporočati.

Odšel sem s cigaretami iz Senigallije v Rim. Za moj odhod je vedel le predsednik taborišča. Cigarete sem hitro spravil v promet, nato sem šel po opravkih v urade, da sem preskrbel za nekaj beguncev potne liste Rdečega križa, oglasil sem se tudi v uradu Narodnega odbora na Via dei Colli. Naslednji dan sem se vrnil v Senigallijo. Čim sem prišel do vhodnih vrat v taborišče, me je stražar ustavil in mi povedal, da mu je predsednik taborišča naročil, naj me takoj, ko se vrnem v taborišče, pelje v taboriščno pisarno. Šel sem torej s stražarjem v pisarno, kjer mi je predsednik dejal, naj nekolikopočakam. Njegovo vedenje kakor tudi vedenje ostalega osebja v pisarni se mi je zdelo nekam čudno. Ni bilo treba dolgo čakati. Prišla sta dva karabinerja, predsednik pa mi je dejal, naj vrnem taboriščno izkaznico. Takoj mi je bilo jasno, da bom izročen italijanskim oblastem, čaka me zapor nato pa internacija na Liparskih otokih od tu pa izročitev Titovim rabljem.

Izkaznico sem imel v žepu, v glavo pa mi je šinila misel, kako je v Butalah Cefizelj prevaril policaja. Morda se bo tudi meni posrečilo prelepeti italijanskega moža postave. Rekel sem: „Izkaznice nimam pri sebi, imam jo v sobi.“ Nekdo mi je rekel, da naj jo grem iskat. Karabiner je hotel iti z menoj, rekel sem mu, da je moja soba blizu, da se bom takaj vrnil izkaznico. Verjel mi je, odšel sem sam v svojo sobo, ki je bila v drugi stavbi v prvem nadstropju. V naglici sem pograbil nekaj svojih stvari, sostanovalecu Tršinarju pa sem naročil, naj ostalo mojo ropotijo spravi skupaj in jo shrani, dosti svojih stvari itak nisem imel, sporočil mu bom kam naj mi jih pozneje dostavi, nato pa sem skozi okno iz prvega nadstropja skočil na cesto. Stekel sem do prvega ovinka, tam pa lepo počakal in ustavil prvi vojaški tovornjak, ki je pripeljal.

Zopet sem imel srečo, vozil ga je Poljak-nekadilec od katerega sem že dalj časa kupoval cigarete in me je dobro poznal. Z njim sem se peljal do Ancone, šel sem z njim tudi v vojaško kantino, kjer sem dobil večerjo, nato sem odšel na železniško postajo in se z nočnim vlakom odpeljal v Rim.

(Konec)

TABOR čestita

Dr. Alojzij Stare

Delegata slovenskih dušnih pastirjev v Argentini dr. Alojzija Starca je sveti oče Janez Pavel II. 23. julija 1987 odlikoval z naslovom prelat.

To visoko odlikovanje prav gotovo pomeni priznanje dr. Starcu za njegovo versko in narodno delo med slovenskimi rojaki v Argentini.

Dr. Starcu se ob tem imenovanju pridružuje tudi „Društvo S.P.B. Tabor“, želeč mu veliko uspehov pri njegovem odgovornem delu med rojaki!

Buenos Aires, 8. decembra 1987

Častiti delegat slovenskih dušnih pastirjev v Argentini,
prelat dr. Alojzij Stare!

Borci združeni v Taboru, iskreno čestitamo k Vašemu imenovanju za prelata. Naj Vsemogočni spremlja Vaše odgovorno delo ter blagoslavlja Vaša prizadevanja in napore za našo slovensko družino v Argentini!

Obenem Vam voščimo lep sv. večer, pa zdravja in božjega varstva v letu, ki prihaja,

V imenu starešinstva in članstva Tabor - Argentina

Tajnik:

Dušan Dimnik

Starešina:

lic. Ivan Korošec

Buenos Aires, 14. decembra 1987

Spoštovanemu odboru društva Tabor!

Lepa Vam hvala za čestitke, za božična vožila in dobre želje ob novem letu. — Tudi jaz Vam želim srečne praznike Gospodovega rojstva in veliko blagoslova v novem letu.

Iskren pozdrav

Alojzij Stare

NAŠI MOŽJE

JOŽE SLADIČ — sedemdesetletnik

Prvoborec Jože Sladič je 16. aprila 1988 dopolnil 70 let. Rodil se je na Veseli gori pri Št. Rupertu.

Pred drugo svetovno vojno je bil orožnik v Srbiji, od koder se je s težavo prebil v Slovenijo ob razpadu Jugoslavije.

Ko se je pojavila OF v šentrupertske dolini in začela z umori ugled-

nih mož, je naš slavljeneec kot velik narodnjak spoznal, kaj se skriva v OF. Pridružil se je številnim skrivačem, nasprotnikom komunizma, in ti so bili eni od prvih, ki so se v velikem številu pridružili in tako ojačali „štajerski bataljon“ pod Gorjanci, ki ga je vodil kapetan Milan Kranjc. Dolga in težka je bila pot našega slavljenca. Srečamo ga v prvi odkriti bitki na Krki, Gracarjevem Turnu, Pleterju itd. Leta 1943 se je pridružil drugi ilegali na Otočcu, ki je šla od tam na Grčarice. Tu je doživel poraz, postal ujetnik, pobegnil iz kočevskih zaporov in tako ostal živ. Prišel je v Ljubljano in stopil k domobranski policiji in končno stopil v novomeški udarni bataljon, s katerim je prišel na Koroško. Tu je odšel na delo h kmetom in si tako rešil življenje.

Emigriral je v ZDA in se naselil v kraju Massillonu, ki je precej oddaljen od mesta Clevelanda. Kljub oddaljenosti večkrat pride na spominsko proslavo na Orlov vrh. Ves čas emigracije pa je imel osebne prijateljske stike s pokojnim inž. Francetom Grumom. To njuno prijateljstvo se je začelo že v štajerskem bataljonu.

Dragi Jože, naj Te Bog ohrani še mnogo let med nami!

IZ DRUŠTEV

31. redni občni zbor DSPB Cleveland

Vršil se je 26. decembra 1987 v dvorani Narodnega doma na Holmes Ave, Cleveland.

Občni zbor je vodil in otvoril z molitvijo predsednik društva Milan Zajec.

Po branju zapisnika zadnjega občnega zbora je bila prečitana okrožnica predsednika zveze Tabor L. Kolmana, v kateri pohvali delo clevelandskega društva Tabor in jih prosi, da tako nadaljujejo; posebej pa prosi pomoč za obrambni sklad grofa Tolstojca in želi blagoslovljen božič in srečno novo leto.

Tajnik Milko Pust poroča, da je imelo društvo 9 sej, 2 uspešna družabna večera, uspelo spominsko proslavo na Orlovem vrhu. Po naročilu društva so bile darovane sv. maše za pok. generalom L. Rupnikom in pok. škofom dr. G. Rožmanom. Poroča tudi, da v letu 1987 ni umrl noben član clevelandskega društva.

Blagajnik Filip Oreh je podal svoje blagajniško poročilo, kakor tudi poročilo upravnika za glasilo Tabor Jožeta Vrtačnika, ki se zaradi bolezni ni mogel udeležiti osebno.

Poročilo predsednika Milana Zajca:

Poročil naših odbornikov ne bom ponavljal; sami lahko ugotovite, da je bilo delo organizacije zadovoljivo izvršeno. Ne rečem, da lahko pade

pripomba, da bi se lahko še marsikaj naredilo v pretekli poslovni dobi. Odbor pripravlja spominske in družabne prireditve v Clevelandu, kar vidite da je lep uspeh v moralnem in gmotnem pogledu. Odbor je organiziral, da se je čimveč članov udeležilo občnega zbora Tabora Zveze DSPB, ki je bil v Toronto. Udeležba je bila zadovoljljiva, in vsi udeleženci so bili zadovoljni, saj je bil letošnji občni zbor volitev novega odbora za dobo dveh let. Ravno tako smo se letos v lepem številu naših članov udeležili domobranskega družabnega banketa, ki ga pripravlja Tabor DSPB v Toronto. Naj pri-
pomnim, da se je letos udeležil domobranskega banketa tudi major Barre iz Montreala. Počutil se je zelo zadovoljnega in veselega v slovenski družbi. Saj major Barre je bil velik dobrotnik za slovenske begunce v Avstriji leta 1945, ki je marsikaterega rešil mučeniške smrti; zato je prav, da mu Slovenci izkažemo hvaležnost. Prav bi bilo, da se vas v bodoče čim več pridruži udeležbi takih prireditev.

Trenutno je v toku zelo pomembna akcija, nabirka denarja za Tolstojev sklad. Kot ste že slišali, je Lord Aldington začel tožbo proti N. Wattsu; tako je sedaj toženec tudi sam grof Tolstoj. Saj je grof Tolstoj napisal knjigo „The Minister and the Massacres“, ne pa N. Watts. On je samo razpošiljal izjave napisane v knjigi raznim angleškim predstavnikom, posebno pa univerzitetnim študentom univerze Winchester College, katere predsednik je Lord Aldington. Za vse, kar je napisanega v knjigi, tudi grof Tolstoj ni odgovoren; za vse izjave, ki so v knjigi napisane, odgovarjajo žive priče, ki so Tolstoju dale na razpolago svoje izjave o zločinih, ki so jih delali Angleži. Posebno sta za to odgovorna pokojni MacMillan in še živi Lord Aldington, ki sta komunističnim državam vračala protikomunistične žrtve, katere so vse brez sodnega postopka mučeniško pomorili. Tako smo tudi Slovenci vpleteni v to sodno razpravo, saj so v knjigi zapisani zločini Titovih partizanov, ki so pomorili Slovenske domobrance, katere so njim vrnili Angleži leta 1945. Te izjave so dali na razpolago grofu Tolstoju žive priče teh zločinov F. Kozina, F. Dejak in M. Zajec. Grof Tolstoj nas je že opozoril, da bomo po vsej verjetnosti klicani na sodišče v Anglijo, česar se bomo z veseljem udeležili z majorjem Barre-jem na čelu, ki je priča nasilnega vračanja iz Avstrije. Zato apeliram na vas, da ta fond podprete, da se zločini razkrinkajo do dna. Do sedaj je bilo od Tabora ZDSPB nabranega nekaj čez U\$A 6.000. Vsem najlepša hvala in ostanite zvesti idealom, Bogu, narodu, domovini.

Po predsednikovem poročilu je dal poročilo nadzorni odbor in dal dosedanjemu odboru razrešnico s pohvalo.

Sprejet je bil predlog, da se ponovno izvoli stari odbor s predsednikom M. Zajcem na čelu. Vsi člani starega odbora so ta predlog sprejeli, razen enega člana.

Predsednik M. Zajec se zahvali za zaupnico.

Povedal je, da bo letošnja spominska proslava na Orlovem vrhu 18. in 19. junija. Obhajali bomo 45-letnico ustanovitve Slovenskega domobranstva in 45-letnico tragedije v Grčaricah in na Turjaku.

Po tem poročanju je predsednik Zajec zaključil zborovanje z molitvijo, nakar so udeleženci zapeli domobransko pesem in so se zadovoljni razšli po lepo uspelem občnem zboru.

ORGANIZACIJSKO POROČILO ZA MESEC DECEMBER 1987

Jesenski družabni večer, katerega je priredilo krajevno društvo Tabor v Clevelandu, je zelo dobro uspel. Dvorana je bila napolnjena in vsi navzoči so zopet srečali svoje znance in prijatelje, obujali spomine na bojna leta; po domače lahko rečemo, bili so med svojimi. Tudi finančno je ta večer dobro pomagal naši blagajni.

Družabni večer, ki ga je priredilo krajevno društvo v Torontu, je tudi zelo dobro uspel. Toliko gostov izven Toronta še nikoli ni bilo na tem

Na sliki od leve na desno: Florijan Slak, major Barre — poveljnik Vetrinjskega taborišča, in domobranec Mrvar.

večeru. Srečali smo znance iz Clevelanda, našega predsednika g. Ludvika Kolmana iz Waukegna in njegovo soprogo, katerim so se pridružili še Taborjani iz Milwaukeeja in pa naši iz Montreala, ki so pripeljali s seboj tudi g. majorja Barreja. Zanimivo je bilo gledati srečanje majorja Barreja in nekaterih naših, ki so bili v Vetrinju. Ena oseba mi je v pogovoru rekla: „Vedno sem mislila, da je major Barre visok človek“, kajti ona je bila še mlado dekle v Vetrinju in vsak odrasel človek je bil zanj veliki.

Ta vtis je do danes obdržala in je bila morda malo presenečena, ker je našla g. majorja Barreja, da je čisto normalen človek in ne kak velikan. Kakor po navadi smo se zelo dobro imeli na tem družabnem večeru. Na vsak način bomo morali obdržati taka snidenja, kajti ona nas povezujejo in na naša stara leta ni nič lepšega, kot snidenje prijateljev.

Krajevno društvo Tabor v Clevelandu je imelo mašo za pokojnega škofa dr. G. Rožmana 15. novembra, molitve za naše pokojne so pa imeli na Orlovem vrhu v nedeljo 8. novembra. Letni občni zbor krajevnega društva pa je bil 28. decembra.

Kakor ste lahko razvideli iz raznih člankov, ki so bili napisani v naših časopisih in revijah, se nabirka za Tolstojev obrambni sklad tožbe proti grofu Tolstoju nadaljuje. Na naši zadnji seji glavnega odbora Tabor ZDSPB in občnem zboru smo sklenili, da naj jaz koordiniram to akcijo. Ko sem se sam osebno sestal z g. Tolstojem v Torontu, me je on sam naprosil, če bi bil pripravljen sprejeti delo zastopnika Slovencev pri tej nabiralni akciji. Sprejel sem to funkcijo, ker vem, da je našemu narodu potrebno, da se dokončno razkrinkajo oni, ki so krivi naše tragedije.

Težko mi je napisati sledeče, kajti izgubili smo v Torontu zelo poznane in neutrudljivega protikomunističnega borca, urednika Slovenske države, člana Tabora in osebnega prijatelja g. Vladimírja Maukota. Vedno govorimo, da se naše vrste redčijo, s to izgubo so se res zmanjšale, kajti težko bo najti človeka, ki ga bo nadomestil.

Organizacijski tajnik Ivan Palčič

OKROŽNICA ZA VELIKO NOČ 1988

Glavnemu odboru, članom Tabora in vsem drugim soborcem!

Gospod je vstal — Aleluja, Aleluja! Zato iz srca iskreno želim vam in vašim dragim, naj vam Bog nakloni obhajati to in še nešteto bodočih Vstajenj v miru, veselju in zdravju.

Sveti Pavel je ves srečen in navdušeno pridigal Judom in poganom: „Če pa Gospod ne bi vstal, potem bi bila prazna naša vera.“ Zaman bi bila tudi smrt protikomunističnih borcev za Boga in narod ter brez pomena bi bili naši napor, njihovo delo nadaljevati!

Gospod pa je vstal z dušo in telesom in bo bival med nami do konca dni, kakor je večkrat poudaril v svojem življenju. Prebiva med nami v svoji ustanovi — svoji Cerkvi, ki ji je dal oblast odpuščati naše grehe, da se tako moremo rešiti pogubljenja. Bistvena ideja Vstajenja je — konec smrti.

Imamo resnično dovolj vzroka, da se radujemo. Ob vstajenju ni bilo nobene zunanje manifestacije. Edina oseba, ki je govorila z Gospodom ob grobu, je bila Marija Magdalena, kateri je Gospod naročil, naj pove Petru in drugim, da je šel pred njimi v Galilejo.

Cerkev je šele pozneje uvedla svečano uprizoritev Vstajenja — s pro-

cesijami, petjem in celo z vojaškimi salvami, kar nas nehote spominja na svečani vhod v Jeruzalem na Cvetno nedeljo. Takrat je ljudstvo metało na pot palmove veje in klicalo slavo Gospodu. Farizejem, ki so proti temu protestirali, je Jezus odgovoril: „Če me ljudstvo ne bi slavilo, bi kamenje ob potu klicalo slavo Gospodu.“

Veliko noč obhajamo spomladi in spomladi 1945 so umirali naši protikomunistični borci — ker so branili častno mesto Bogu med nami. Iz ljubezni do njih in do naroda in spoštovanja do Boga moramo torej njihovo delo nadaljevati!

Bog — Narod — Domovina!

Vdani

Ludvik Kolman

Darujte v Tolstojev obrambni sklad!

V „Ameriški domovini“ je bilo že več dopisov znanih poročevalcev, kot so gg. Otmar Mauser, Stane Pleško, Jože Mel'aher, ki so skušali pridobiti slovensko javnost, da z denarnimi prispevki podpre tožbo, ki je sedaj v teku v Londonu. Toženca sta grof Nikolaj Tolstoj in Nigel Watts, tožitelj pa je lord Aldington. Toženca sama namreč nista zmožna kriti vseh stroškov.

Tožba zadeva poleg drugih narodnih skupin tudi nas Slovence.

Lord Aldington — plemeniteni nekdanji angleški general Toby Low, je sprožil tožbo proti N. Wattsu, ker ga je le-ta v letakih „War Crimes and the Wardenship of Winchester College“ obtožil vojnih zločinov.

Zločine, ki jih ima v mislih N. Watts, je ukaz angleškega generala Tobyja Lova, poveljnika 5. korpusa angleške armade v Celovcu, ki ga je izdal svojim enotam kmalu po obisku in razgovoru z MacMillanom meseca maja 1945 v Celovcu. Glasom tega ukaza so angleške čete zbrale in izročile Stalinu 40.000 Kozakov, ruske civiliste in celo ruske emigrante iz prve svetovne vojne. Titu pa je bilo izročenih na tisoče Jugoslovanov, med njimi nad 12.000 slovenskih domobrancev in stotine civilistov.

Namen te pravde je torej, da se najdejo krivci, ki so odgovorni za našo tragedijo in tragedijo drugih narodov. Lord Aldington vztraja na svojem stališču, da je bil njegov ukaz v soglasju z nadrejeno komando. Ta pravda je poslednja prilika in možnost, da prisilimo resnico na dan, da razgalimo podle zločinske prevare domačih komunistov in njihovih prijateljev z Otoka. S pokolom domobrancev in drugih Jugoslovanov so komunisti dosegli svoje načrte, njihovi zahodni zavezniki pa zaščitili svoje interese.

Ta pravda je tudi obenem svarilen poziv vsem Slovencem, ne glede na njihove različne politične orientacije, da vsaj sedaj ob tej uri nastopimo kot homogena celota in podpremo proces z denarnimi prispevki. Ne razlikirimo naše nezaupanje do nekaterih zahodnih politikov na ves narod. Tam je še veliko poštenih ljudi, kot so Nigel Watts ter številni bivši angleški oficirji, ki se javljajo grofu Tolstoj kot priče proti lordu Alding-

tonu. Če mi Slovenci ne bomo podprli te pravde, potem smo zaslužili usodo, ki nas je zadela.

29. oktobra 1987 je bil v Torontu v Kanadi sestanek, ki ga je sklical sam grof Nikolaj Tolstoj. Zbrali so se predstavniki vseh prizadetih narodnih skupin. Tolstoj je navzočim razložil situacijo in apeliral na vse prizadete narodnosti, da podprejo proces po svojih močeh. Dal je tudi izjavo, da je nad 90% možnosti, da bo pravda dobljena. Ob tej priliki je grof Tolstoj naprosil g. Ivana Palčiča, da bi postal „Trustee of the Appeal“ za Slovence. Slednji je to sprejel in k njemu se stekajo nabirke od vseh strani. Denar bo naložen v kanadski banki in to po Tolstojevi želji. Šele ko ga bo nujno potreboval, bo zaprosil zanj. Prepričan sem, da bodo zgornje vrstice izbrisale vsako nezaupanje in tako olajšale nabirko.

Ludvik Kolman
Slovenski domobranec

NAŠI MRTVI

✠ PAVLE ČIBEJ

Po težki operaciji je umrl v San Martinu (Buenos Aires) 31. januarja 1988 Pavle Čibej.

Pokojni se je rodil 29. 12. 1908 v sončni Primorski. Po odsluženju vojaškega roka v italijanski vojski je zapustil fašistično Italijo in emigriral najprej v Ljubljano in od tu odšel v Maribor, kjer se je tudi poročil. Nemci so ga izselili v Bosno in ko se je vrnil od tam v Ljubljano, je stopil v domobranske vrste.

Po končani vojni je iz Italije emigriral v Argentino, kjer je bil ves čas aktiven član slovenske skupnosti. Najprej ga najdemo pri „Slovenski besedi“, ki jo je vodil pok. svetnik Karel Škulj in je redno pomagal pri „Škuljevih veselicah“ v Santos Lugares.

Ko je nastal Slovenski dom v San Martinu, je v domu večkrat opravljal kot poklicni kuhar kuharske posle in pekel znane „Čibejeve čevapčiče“. Ko pa je začel delovati Rožmanov dom — Zavetišče v San Justu, je na njih prireditvah večkrat pekel „asado“. Zadnja leta je delo „asadorja“ prepustil mlajšim, a je kljub temu do zadnjega redno prihajal na vse prireditve Rožmanovega doma.

Pavletova življenjska pot ni bila lahka, a je kljub temu vztrajal. Bil

je redni član Rožmanovega doma in zvest naročnik Tabora. Pavletovo odlikovanje se je izražalo v tem, da je bil velik narodnjak in da je ostal zvest domobranski ideji do smrti.

Njemu miren počitek na pokopališču v San Martinu, njegovi družini v domovini in ostalemu sorodstvu naše sožalje!

LOJZE BAVDAŽ — umrl

20. januarja 1988 smo zvečer dobili kratko telefonsko sporočilo iz Bariloče: „Danes je tu umrl Lojze Bavdaž — pogreb bo jutri!“

Lojze Bavdaž se je rodil v sončni Primorski. Še mlad se je kot narodnjak in zaveden Slovenec umaknil pred fašisti v Slovenijo, kjer ga srečamo v raznih službah kot kmetijskega strokovnjaka. Foročil se je z gđš. Pepco in sta imela v zakonu dva sinova. Starejši Slavko se je smrtno ponesrečil, ko se je vračal v Bariloče. Mlajši sin Peter je letalski inženir, zaposlen v Atomskem centru v Bariločah, živi z družino v Bariločah, dočim je Bavdaževa žena Pepca umrla pred nekaj leti.

Ko se je v Sloveniji pojavila OF, je tudi pokojni Bavdaž stopil kot zaveden Slovenec v njene vrste, ker je bil prepričan, da se OF res bori za osvoboditev naroda. Po kratkem času v njenih vrstah je dobil od političnega komisarja povelje, da likvidira — ubije družino Ambrožič. V trojki, ki jo je vodil Bavdaž, se je z ostalimi sporazumel, da te družine ne bodo pobili, in tako je ostala vsa Ambrožičeva družina pri življenju, kakor tudi njih sin Alojzij, ki je sedaj nadškof v Torontu. Bavdaž in oba njegova spremljevalca so zapustili OF, saj so spoznali njeno pravo lice, izvesti revolucijo, likvidirati ugledne ljudi in priboriti komunistom oblast.

Lojze se je kmalu pridružil protikomunističnim vrstam že v prvi ilegali v „Štajerski bataljon“. Po reformaciji tega bataljona ga najdemo na

postojanki škocijan, kjer je pok. Bavdaž postal legendarni junak, ko je s peščico fantov uspešno branil postojanko in tudi zapodil v beg napadajočo brigado. Pozneje ga najdemo pri četnikih na Primorskem, kjer ga je doletel tudi konec vojne. Od tu se je z ostalimi umaknil v Italijo.

Lojze Bavdaž je emigriral z družino v Argentino in se po kratkem bivanju v Buenos Airesu preselil v Bariloče. Tu je oral ledino sebi in mnogim našim rojakom je bil v veliko oporo. Eden od slovenskih rojakov iz Bariloč je rekel: „Lojze bi moral biti najbogatejši Slovenec v Bariločah po svojem ogromnem delu, ki ga je opravil.“

Vesel je bil obiska vsakega Slovenca, ki je prišel v Bariloče, in njegova hiša je bila odprta vsem in ob vsaki uri. Bil je človek vesele narave in dobrega srca. In takega bomo ohranili vsi, ki smo ga poznali.

Naj Ti bo miren počitek na bariloškem pokopališču, kjer imaš poleg sebe ženo Pepco, sina Slavka in domobranskega stotnika Viktorja Berlota.

Sinu Petru in njegovi družini naše globoko sožalje.

Savo

Slovo od Lojzeta Bavdaža

Zopet stojimo pred grobom, daleč od domovine, kjer bo počivalo slovensko srce. Srce velikega Slovenca — domobranca.

Poveljnik Ataman — Lojze Bavdaž.

Obiskat sem Te prišel dragi Lojze — kakor že toliko let, da bi obujal spomine iz tistih junaških dni slovenske zgodovine, pa sem pred dobre pol ure zvedel, da Ti nenadno odhajaš k našim mrtvim bataljonom. Zato prihajam tako v naglici iz gozdov tam pod Črnim vrhom, pa umazan, neobrit in brez kravate, kakor včasih iz Gorjancev.

Vse od prvih početkov, ko je bila domovini sila, si šel v njeno obrambo. Bil si zgled drznosti, junaštva in tovarištva svojim soborcem. Kdo bi preživel prečute noči, zasede, dolge pohode, borbe in žrtve, ki si jih doprinesel Ti, dragi Lojze, da so slovenske vasi lahko mirno spale, ali, da je kmet brezskrbno oral in sejal.

Svoje zdravje, svojo mladost, hrepenenje in domotožje, si dal za slovensko svobodo.

Vsako leto, ko sva se srečala, si mi povedal novo zgodbo junaštva, ki je pa zate bila nekaj čisto logičnega.

Dopolnjeno je! Bog ve, koliko še neizgovorjenega junaštva danes pokopavamo s Teboj.

Lojze, Ti odhajaš k zaslužnemu počitku tu „pod goro zeleno“, kakor smo nekoč peli ob zasanjani Krki. Spočij se v tej daljni ameriški zemlji, ki nam je dala svobode in kruha!

Ko bo Slovenija prosta suženjstva, Te bo vpisala v knjigo njej zvestih, velikih sinov.

Z Bogom Lojze, z Bogom in nasvidenje!

I. K.

✦ Tinka Šušteršič roj. Vombergar

Po težki bolezni je umrla 22. marca 1988 gospa Tinka Šušteršič roj. Vombergar, stara šele 46 let.

Na mrtvaškem odru je ležala v Slomškovem domu v Ramos Mejía S sv. mašo, ki jo je daroval g. Jože Škerbec je bila pokopana na pokopališče v Pablo Podestá.

Naše globoko sožalje možu Marjanu, hčerki Marjani in sinčku Lukcu ter ostalemu sorodstvu!

✦ Metka Amon roj. Jesenovec

Po hudi in težki bolezni je 12. marca 1988 umrla na svojem domu v Don Torcuato (Buenos Aires) gospa Metka, stara šele 46 let.

Naslednji dan je bila pokopana s sv. mašo, ki jo je daroval dr. Jure Rode na pokopališče v Olivos.

Naše občuteno sožalje možu Janezu, sinovoma Marku in Tomažu, materi Ani Jesenovec ter bratoma Andreju in Marjanu z družinama!

Metki Amon roj. Jesenovec v spomin

Odšla si, draga Metka! Že ko sem te obiskala, sem vedela, da te bo kmalu poklical smrtni angel. Tudi ti si to vedela, rekla si: „Odšla bom in vas gledala od zgoraj dol.“

O Metki bom napisala, kar čutim: bila je dobra, skromna in odkritosrčna.

Prva prelomnica njene usode je bila prometna nesreča, kjer se je ubil njen prvorojenec. Tega ni nikoli prebolela, ker je imela vedno solzne čči, če smo se pogovarjali o tem.

Njen dom je bil lep in bogat, pa vendar je Metka ostala taka kot je bila, ko je še delala v tovarni. Nič se ni prevzela! Večkrat je bila na delu v domu v Carapachayu pri šoli in v kuhinji. Če je siromak potrkal na vrata njene hiše, ni nikdar odšel praznih rok, kot sem sama videla je imela kar stalne reveže. Vsem je bila dobra in usmiljena.

Meta! Se spominjaš naših počitnic v Bariločah? Tam ob jezeru Mascardi — kaka čudovita božja narava — hodili smo na izlete: Janez, tvoji mož, Marko in Tomaž takrat še kar mali „murček“.

Janez je imel velike načrte, kupil je zemljo v deželi jezer, ti si se veselila, ker je bil res lep kraj. Toda zahrbtna bolzen te je v najlepših letih kruto iztrgala od tvoje družine.

Kako smo te imeli radi, je pričal pogreb, ko se je vsa slovenska srenja, posebno iz Carapachaya, zbrala ob tvoji krsti. Težko je bilo slovo!

Draga Metka! V mojem srcu boš ostala dokler bom živel. Hvala ti za vse lepe ure, ki sem jih preživel s teboj in tvojimi. Žalujem za teboj —

ostala je praznina, ti pa nas glej od zgoraj dol, kot si rekla in prosi pri Bogu, da bi tudi mi lepo in vdano odšli pripravljeni pred večnega Sodnika!

Užaloščena — Lina M.

ZA ZGODOVINO

T. N.

Kanalski otoki pod nemško okupacijo

(Nadaljevanje)

Nemška vojska na britanskih tleh

Zmešnjavo in negotovost sta še povečevali — zmešnjava in negotovost na nemški strani. Po bliskovitih zmagah nemške vojske se je zdelo naravno, razumljivo in tudi potrebno, da zmagovite divizije zasedejo tudi kanalske otoke. Strateški načrt je predvideval, da to operacijo izvede vojna mornarica. Zato je 18. junija poveljnik nemške flote v Franciji, admiral Karlgeorg Schuster, „Kommandierender Admiral Frankreich“, na sestanku s poveljnikom druge „Luftflotte“ razpravljal, kako naj bi bila operacija izvedena in kdaj. Schuster je še isti dan odredil tudi izvidniški polet nad otoki. Pilot izvidniškega letala je obletel vse štiri otoke in ob povratku poročal, da ni opazil nič posebnega, gotovo pa ne kakršnihkoli topovskih postojank. Ker je med poletom tekla njegova filmska kamera na letalu, je bilo dokončno predloženo šele 23. junija. Izdelal ga je admiral Eugen Lindau, „Marinebefehlshaber Nordfrankreich“. Lindau je opozoril na fotografije, ki so prikazovale dolgo vrsto tovornjakov pred glavnim pristaniščem na Guernseyu in na Jerseyu, iz česar je bilo — po njegovem mnenju — treba sklepati da je na otoku občutno število vojaštva. Lindau je zato priporočil težke letalske napade da bi omehčali „obrambo“ otokov. V resnici je izvidniška kamera fotografirala tovornjake, ki so v pristanišču na Guernseyu odlagali — paradižnike, na Jerseyu pa krompir, oboje namenjeno — v Anglijo!

Nemški načrtovalci si niso znali razlagati očitne odsotnosti kakršnihkoli pomembnih obrambnih pozicij, obenem pa pravtako očitno „prisotnost“ večjega števila vojaštva, ki naj bi jo potrjevali tovornjaki na Guernseyu in Jerseyu. Zavedali pa so se tudi, da bi Hitler po vseh zmagah na kontinentu nikakor ne bil pripravljen sprejeti poraza na štirih neznatnih otokih.

Odrejena sta bila zato dva nova izvidniška poleta, 24. junija. Ta dva

pilota sta ugotovila, da na letališčih na otokih ni nobenih letal, da v pristaniščih ni nobenih večjih ladij in da je bila ena sama, tovorna, na poti med Guernseyem in Jerseyem. Toda kam so izginili tovornjaki in kje je vojaštvo, ki so ga pripeljali? Že samo dejstvo, da mora biti na otokih določeno število britanskega vojaštva, je nemški komandi narekovalo predvidnost in to kljub temu, da je samo tri dni kasneje še eno izvidniško letalo obletelo otoke v višini 200 metrov ne da bi naletelo na kakršenkoli odpor.

Slednjič je nemško poveljstvo le izdelalo dokončni načrt: vsi štirje otoki morajo biti napadeni in okupirani istočasno; napad bo izvedla mornariška pehota ob podpori letalstva; moštvo bo oboroženo samo z lahkim orožjem, ker bo potrebna največja naglica; in slednjič: zaradi morskih tokov in močne plime in oseke, bo moštvo prepeljano z majhnimi čolni, ker je obala na otokih preveč razčlenjena, da bi dopuščala pristanek večjih ladij. Ker je bilo vsakršno pristajanje vezano tudi na plimo, je s tem odpadel element presenečenja, kar je še povečevalo zaskrbljenost nemškega poveljstva.

Na zadnjem sestanku pred napadom 26. junija so bili odrejeni nadaljnji izvidniški poleti, zaslišani so bili francoski ribiči, ki so jim bile poznane otoške razmere, pregledani so bili morski dostopi, če niso morda zamini-rani, in določeno je bilo, da se na Jerseyu izkrcajo trije bataljoni, na Guerneseyu dva, na Alderneyu eden, otok Sark pa, da bo zaseden z oddelki, ki bodo tja poslani z enega ali drugega otoka, ko bodo tam opravili glavno delo. Celotna operacija je dobila oznako „Zelena puščica“ (Grüne Pfeile).

Proti večeru 28. junija pa je bil izveden še zadnji bombni napad, katerega namen je bil, „omehčati“ obrambne pozicije britanske vojske na otokih. Napad so izvedli bombniki „Heinkel 111“, ki so iz višine 2500 metrov odvrgli 180 bomb. Obrambe ni bilo nobene razen nekaj streliv lahkih topov, ki so bili nameščeni na neki ladji, ki se je slučajno mudila v otoških vodah. Izvidniške fotografije pa so pokazale veliko razdejanje v pristanišču St. Peter Port, na Guerneseyu, kjer so se spet pojavili skrivnostni tovornjaki.

Med napadom je bilo ubitih 44 civilistov; toda tudi po pregledu izvidniških fotografij admirala Schuster in Landau še vedno nista bila prepričana, da na otoku ni nobenega britanskega oddelka: v resnici se jima je zdela vse bolj verjetna možnost, da predstavljajo otoki past za nemško vojsko in da so Britanci pripravljeni na oster sprejem.

29. junija se je admiral Schuster udeležil konference Vrhovnega poveljstva nemške mornarice v Berlinu, kjer so govorili predvsem o napadu na Kanalske otoke. Odločeno je bilo, da bodo uporabljene edinice 216. divizije se pravi pehote in ne mornariške pehote; operacijo bo podprla tretja „Luftflota“ in — operacija enostavno MORA uspeti.

Ker je medtem britanska BBC objavila, da so otoki demilitarizirani, se je Vrhovno poveljstvo odločilo tudi, da zniža število vojaštva, ki bo

izvedlo operacijo: ena sama četa za Alderney, ena bataljon za Jersey in en bataljon za Guernsey.

Schuster je zaman protestiral proti temu skrčenju. Kazal je izvidniške fotografije, na katerih so se — po njegovem mnenju — jasno videle postojanke obalnega topništva, čeprav je moral potrditi, da ni videti nobenih znakov posadke teh postojank.

Toda njegovega cincanja še ni bilo konec. Iz Berlina je odletel v Pariz, kjer se je takoj sestal z Landauom. Še enkrat sta pregledala celoten položaj. Tudi šef glavnega štaba 3. Luftflote, ki je bil navzoč, je bil mnenja, da s fotografij res ni mogoče razbrati kakršnekoli vojaške navzočnosti na otokih, da pa to še ne pomeni, da ni pripravljena past za nemško vojsko. Med samim sestankom je prišlo tudi obvestilo o izjavi BBC-ja, da na otoku ni nobene britanske edinice. Schuster sam je za to seveda že vedel, saj je bila vest nekaj ur prej že v Berlinu; na sestanku v Parizu jo je enostavno zmolčal. Odloženo je tudi bilo, naj 1. julija preleti otoke skupina letal in da naj eno pristane: če ne bo nobenega odpora, bo takoj izvedena okupacija. O tem naj bi odločila istega dne ob 6. uri zvečer nova konferenca v kraju Deauville.

Dobro uro po zaključeni konferenci v Parizu pa je prišla vest, ki je vse postavila na glavo: med razgovori v Parizu so se nad otoki mudila štiri nemška letala. Ker ni bilo absolutno nobenega odpora, se je poveljnik eskadrile, kapetan Liebe-Pieteritz odločil, da pristane na Guernseyu, svoji eskadri pa je ukazal, naj ga krije. Pristal je brez težav in ovir in seveda ugotovil, da na letališču ni žive duše. Ker so se medtem pojavila tri britanska letala, je spet odletel in seveda svojemu poveljstvu takoj sporočil, kaj je našel na Guernseyu: še isti večer je na otoku pristal vod nemških letalcev, ki se je tja pripeljal s transportnim letalom. Admiralovo cincanje je slednjič ustavil en sam energičen pilot.

Ko je otoška uprava izvedela za dogodke na letališču, je takoj poslala tja šefa policije, ki je imel pri sebi v nemščini pisano pismo, naslovljeno na „Poveljnika nemških čet na otoku Guernsey“. Toda, ko je prispel na letališče, so Nemci spet odleteli. Kasneje, ko se je izkrcal vod letalstva, se je šef policije vrnil in to pot izročil nemškemu častniku omenjeno pismo. Častnik, major Lanz, je zahteval pogovor z „glavnim človekom“ na otoku in šef policije ga je odpeljal v mesto, kjer so čakali predstavniki otoške uprave. Lanz jim je uradno sporočil, da prevzema oblast in izdal vrsto odredb, ki so bile takoj prevedene v angleščino in še isti večer objavljene prebivalstvu.

Bailiff Sherwill je o razvoju dogodkov na Guernseyu takoj telefonično obvestil notranje ministrstvo v Londonu. Odloženo je bilo tudi, da telefonska zveza z otoki do nadaljnjega ne bo pretrgana.

Admiral, ki mu je bila poverjena naloga zasesti kanalske otoke, se je zdaj znašel v zadregi: brez njegove vednosti je na otoku Guernsey že pristal vod nemških letalcev, s čemer so vse njegove obširne priprave za

izkrcanje pomorskih enot v resnici postale dvomljive vrednosti, če ne celo smešne.

Odločil se je, da se že naslednji dan, 1. julija izkrci nemška pehota na otoku Guernsey; Jersey in Alderney pa naj bi bila zasedena 2. julija. Izdal je ukaz 216. Pehotni diviziji, toda transportna letala Junkers z letališč pri Cherbourgu se v jutru 1. julija niso mogla dvigniti zaradi goste megle in tako so tekle ure.

Sredi popoldneva, medtem ko letal iz Cherbourga še vedno ni bilo, je Lindau dobil obvestilo, da se je otoška uprava na Guernseyu uradno vdala poveljniku letalskega voda, ki je tam pristal prejšnji večer. S tem seveda so ostali nepotrebni tudi vsi varnostni ukrepi, ki jih je odredil Lindau. Medtem se je megla dvignila in proti večeru so le prišla letala iz Cherbourga. Naložila so eno četo 396. pehotnega polka 216. divizije in ob pol devetih zvečer je bil otok Guernsey „zaseden“. Nekako istočasno so iz Cherbourga odplule oskrbovalne ladje proti otokom.

Zasedba otoka Jersey je bila izvedena več ali manj po prvotnih načrtih admirala Lindaua, če že ne iz potrebe, že zato, da je dobila nek bolj formalen značaj. Vdaja otoka Guernsey navadnemu majorju nemškega letalstva nekako ni odgovarjala admiralovim idejam o prevzemanju oblasti.

Zgodaj zjutraj 2. julija so bili zato nad otokom Jersey odvrženi letaki, v katerih je nemško poveljstvo pozivalo prebivalstvo na brezpogojno vdajo. Odrejeno je bilo, naj bodo na vidnih mestih razobešene bele zastave, na odprtih prostorih pa zaznačeni beli križi. Če se bo to zgodilo, je nemško poveljstvo obljubilo, da bodo prebivalstvu zajamčene vse pravice. V nekaj urah so bile razobešene zastave in zaznačeni beli križi. Pozno popoldne so na letališču pristali Junkersi, spet s četo vojakov 396. polka. Predaja je bila to pot izvršena s formalno ceremonijo. Na letališču so Nemce pričakali predsednik otoške uprave, se pravi Bailiff (stražmojster), državni tajnik in državni tožilec. Vojaštvo je bilo nastanjeno po hotelih, nemški častniki pa so si ogledali glavne objekte na otokih.

Otok Alderney, ki je bil popolnoma evakuiran, je bil zaseden tretjega julija, otoček Sark pa četrtega.

Nemška propaganda je zasedbo otokov seveda izrabila do kraja. Uradno poročilo je navajalo, da je bil kot prvi zaseden otok Guernsey z „držno akcijo“ nemškega letalstva ter, da je bil naslednji dan z enako, presenetljivo akcijo nemških čet zaseden tudi otok Jersey. Sledila so poročila o popolni paniki britanske vojske na otokih, kar naj bi bil še en dokaz več, da je britanski imperij v razsulu.

Še bolj pa se je nemška propaganda okoristila z napako, ki jo je nekaj tednov kasneje zagrešil predsednik „Nadzornega odbora“ na otoku Guernsey, „stražmojster“ Sherwill. V želji namreč, da bi ljudi, ki so otoke zapustili pred prihodom Nemcev in so zdaj v Angliji ugibali, kaj se dogaja, potolažil in obvestil o vsem, kar bi jih zanimalo, je Sherwill posnel na ploščo govor, ki ga je potem prenašal nemški radio.

V njem je predvsem izjavil, da govori popolnoma svobodno, da pred

njim ne stoji nemški vojak s pištolo v rokah in da tudi ne bere od Nemcev predpisanega besedila.

Govor sam po sebi ni bil neprimeren in je gotovo potolažil tiste, ki jih je skrbela usoda znancev ali sorodnikov na otokih. Škoda pa je bila povzročena z uvodnimi pripombami nemškega napovedovalca. Ta je seveda na široko govoril o „resničnem pomenu“ tega Sherwillovega govora: britanska propaganda ves čas dopoveduje ljudem, da za nemško vojsko vselej pride Gestapo, za njo pa preganjanje, nasilje, mučenja in umori.

Govor predsednika Nadzornega odbora pa je — po mnenju nemškega napovedovalca — postavil na laž vse te trditve britanske propagande. Nemška vojska, ki ima zdaj v rokah prvi kos britanske zemlje, je dokazala, da se zna obnašati in da ni podivjana drhal.

Sherwill sam se je morda zavedal možnosti, da bodo Nemci njegov govor izrabili v svoje namene, zato je v uvodu, ko se je najprej identificiral, namenoma napačno izgovoril svojo službeno funkcijo, toda to so opazili zgodovinarji šele dolga leta potem. Neposredno po njegovem govoru je bilo jasno, da je zavezniški stvari več škodoval kot koristil.

(Sledi)

Milovan Djilas

Razkroj titoistične Jugoslavije

(THE SOUTH SLAV JOURNAL, London, Vol. 10, No. 3 (37) 1987)

Še vedno se Jugoslavija 25. maja spominja Titovega rojstnega dne. Ko je Hruščov v Rusiji pričel razbijati Stalinov osebni kult, so ga primerno preimenovali v „dan mladine“. Glavna prireditev praznovanja je „Titova štafeta“, ki teče skozi vso Jugoslavijo in doseže svoj višek v zborovanju na največjem belgrajskem nogometnem igrišču. Načrtovanje praznovanja prične z novim letom in je kajpak na skrbi uradne Zveze socialistične mladine Jugoslavije.

Nasprotovanje proti tej štafeti je prišlo do izraza že kaj kmalu po Titovi smrti. Peticijo za odpravo štafete so oblastem predložili nekateri belgrajski izobraženci, češ, da je kulturno ponižujoča. Pojavili so se celo namigi iz pol uradnih izvirov, da je višek praznovanja — spustitev Titove podobe z mističnimi priveski izpod neba nad stadionom — postal vsekakor neprimeren. Letos, v letu splošne krize v Jugoslaviji, se je protivljenje proti štafeti razširilo celo med mladino, ki ji je doslej bil poverjen potek štafete kot simbol njene privrženosti „Titovim dosežkom“.

Najpomembnejši in istočasno največji odpor je izbruhnil v republiki Sloveniji, od koder je štafeta vedno krenila. Slovenska mladina pod vplivom študentov in izobražencev okoli časopisa „Nova revija“, ki je že ne-

kaj let nekonformistična, je začela izražati svoj kritikizem v tisku ter javno protestirala na diskusijskih sestankih. Slovenski komunistični vodniki — vsaj njih precejšnje število — so sprva odgovorili z navidezno previdno toleranco. Slovenija je namreč najbolj razvita, najbolj „evropska“ izmed vseh jugoslovanskih republik. Dandanes ima zdaleč najbolj liberalno politično in gospodarsko strukturo v vsej Vzhodni Evropi, ne samo v Jugoslaviji.

Prva poteza slovenske mladine je bila v tem, da je poizkušala spremeniti značaj štafete z direktnim pozivom na oblasti. Umetno ustvarjeno množično navdušenje so nameravali nadomestiti s trezno vodenimi javnimi razgovori o tako perečih dnevnih zadevah, kot so: približno en milijon brezposelnih, katerih tri četrtine predstavlja prav mladina; zaščita okolja; odgovornost za čezmerno jugoslovansko zunanjo zadolžitev — preko 20 milijonov dolarjev; konec zasledovanja vojnih obveznikov, ki se iz razlogov vesti protivijo vojaški službi; odprava „zločina“ besedne žalitve (uradno nazvana „sovražna propaganda“), s katero je lahko obremenjen vsakdo, ki ob kakršnikoli priložnosti in na katerisibodi način izraža kritiko obstoječega družbenega reda, partijinih podvigov, oblastnih ukrepov in „dosežkov revolucije“.

Uradno postavljeno vodstvo jugoslovanske mladine — privilegirana partijska kasta mladine — je ob klicu za spremembe v programu „dneva mladosti“ in Titove štafete ostalo gluho. Odgovorilo je s kampanjo groženj. Ta uradna nerazsodnost in aroganca je dosegla samo to, da so oporečniki postali še bolj glasni. Vodstvo slovenske mladine je izjavilo, da se Titove štafete ne bo udeležilo. Proglasili so, da to ne bi bilo — kakor nikdar ni bilo — vredno svobodnega naroda.

Ta reakcija je izzvala novo partijsko kampanjo, ki pa je samo še povečala splošno odklonitev letošnjih slavic. Slovenski študentje so organizirali anketo. Devetdeset odstotkov povprašanih se je izreklo proti štafeti. Enega samega dne so tisoči prebivalcev na glavnem trgu slovenske prestolnice Ljubljane podpisali peticijo, ki je zahtevala ukinitve štafete. To je okorajžilo slovensko mladinsko organizacijo k odločitvi, da štafeta ne bo šla skozi Slovenijo. Nesmiselni špektakel okrnjene štafete je tako postal simbol številnih in še večjih absurdov po-titovske Jugoslavije.

Izza Titove smrti leta 1980 je Zveza komunistov, kakor se partija uradno imenuje, pričela izgubljati na pomenu in se drobiti na posamične narodnostne sestavine. Namesto monolitne partije, ki jo je vodil Tito, obstaja danes v državi šestih republik in dveh avtonomnih pokrajin — osem povsem samosvojih komunističnih partij. Edino stično točko imajo v tem, kako obdržati oblast. Svojskosti, ki so bile opazne že izza časov, dokler je Tito še živel, so po njegovi smrti dovedle do stanja, da je dopustno govoriti o osmih različnih režimih. Slovenija takorekoč ne pozna političnih jetnikov; po liberalnem vzdušju stoji Srbija na drugem mestu za Slovenijo. Na drugi strani pa vlada v Bosni najbolj nestrpen režim vse Vzhodne Evrope.

Te federativne republike in pokrajine imajo v svoji dediščini najrazličnejše stopnje gospodarskega razvoja, kulturnih izročil in trumo lokalnih svojiskosti. V nasprotju s pričakovanji vodstva se te razlike samo še večajo, namesto da bi se izgubljale. Toda ta dediščina ni poglavitni razlog za drobitev enotnega jugoslovanskega tržnega sistema v posamične avtarkije. Pravi vzrok je ozkosrčno monopolno gledanje na gospodarstvo osmih ločenih partijskih birokracij, ki si prizadevajo ustvariti svojo „lastno“ ekonomijo. Kajpak so še drugi elementi, ki poglobljajo katastrofalno gospodarsko krizo, toda izvor vseh je mogoče izslediti v monopolnem značaju oblasti in v privilegijih maloštevilnih. Novi zakoni jugoslovanskega zveznega parlamenta trčijo ob stare. Oslednja vlada v Belgradu ni sposobna izvajati političnih ukrepov v gospodarstvu, četudi so nesporno koristni. Sodni sistem — predpostavljajoč dobre in izkušene pravnike — je v zmedi. Jugoslavija je na tem, da si po letu 1945 izbere že šesto ustavo — brez vsakršnega izgleda, da bi kakršnakoli sprememba v njej stvari preobrnila. Narodnostne razliknosti — njena razkrajajoča bolezen že izza samega nastanka Jugoslavije leta 1918 — se samo še poglobljajo s pojavi separatističnih programov.

Sedem let po Titovi smrti režim ni uspel izgladiti nemirov Albancev na Kosovem, katerih posledica je pregon Srbov iz njihove dedne grude. Nezadovoljstvo Srbov v sami Srbiji se urno širi — oni na oblasti se pritožujejo, da jih izpodkopava zvezna ustava, oni v opoziciji se čutijo kulturno in narodnostno zapostavljeni. V Sloveniji vznik močnejših avtonomističnih teženj v smeri odcepitve od Jugoslavije. Povsod štrajki. Največji in najpomembnejši na Hrvaškem, v republiki, katere vodstvo najbolj ognevito izvaja dogmatično in represivno politiko v praznem upanju, da bo znova zaživela Titova centralistično vladana partijska država. Narodi, ki so Jugoslavijo ustvarili in ohranili skozi vojno in revolucijo, so nezadovoljni in prepolni civilne nepokorščine.

Samo skrajno neznatni del tega dramatičnega razkroja je moč pripisati dejavnosti opozicije, pa najsi bo demokratična ali separatistična. Poglavitni razlog za krizo sedanje Jugoslavije leži v samem obstoječem sistemu. Vladajoča partija, oziroma, bolje rečeno, vladajoče partije so popolnoma nesposobne za razumno in uspešno dejavnost. S tem polomom opozicija nima nikakšne zveze.

Spričo lastnega strahu in oslabeledosti režim seveda pretirava moč opozicije, kot je nedavno dokazal ministrski predsednik Mikulić, ko je zagrozil, da se vlada ne bo pomišljala uporabiti vojsko, če bi bil ogrožen „ustavni red“.

Takšen drastični korak ne bi ničesar rešil. Vse, kar bi dosegel, bi bilo, da bi tudi jugoslovanske oborožene sile, ta poslednja vse-jugoslovanska ustanova, bile zapletene v krizo. To pa bi oslabilo njihovo vlogo obrambe neodvisnosti Jugoslavije. Ker večino poveljniškega kadra sestavljajo Srbi, bi ne-srbski narodi Jugoslavije v tem neizbežno videli srbsko zaroto. Ve-

čina Srbov pa bi poseg vojske ocenjevala kot udar proti vsaki možnosti pristopa k demokraciji. Če bi podvzeli ta korak, bi dogmatični nepopustljivci pokopali jugoslovansko skupnost in pahnili narode v nevarno, če ne katastrofalno negotovost.

IZ DOMOVINE

Revolucije ne uničujejo sovražniki, uničujejo jo bedaki...

Pred nekaj tedni sem bil v kartuziji Pleterje. Če utegnem, rad obiščem ex priorja Drolca. Vid mu je pošel. Miren sem, če posedim z njim nekaj minut. Na belem prtu je košček sira, košček kruha in kozarec vina. Zmerom mi je nerodno, ker ne vem, kako bi mu rekel: oče, gospod; tovariš se ne bi spodobilo. Zanj je vse veliko bolj enostavno. Pokliče me po imenu... Prijetno ponoslja, pomodruje, vidi se, da improviziranih vprašanj in trditev ne prenese. Vse ga zanima.

Zadnjič mi je rekel: Komunisti ste danes v velikih moralnih tiskah. In nič več. Samo to.

Samo?

Pred menoj leži kup knjig: Exupery, Latinka Perović, Dobrica Ćosić, France Koblar, Rolland, Andre Gorz, Sveto pismo, Andrić, seveda Štih in Kmecl, grizem Kermaunerjevo Družbeno razvezo, Javoršek, Boffa, Dimitrij Rupel, Vranicki — vse sami znani Obrazi (Vidmar)...

Po tleh se valjajo v soglasju časopisi; Delo je prijazno z Dnevnikom, tu nekje so še Politika, Danas, Nin... kar precejšnja zmeda besed, nekaj bo treba spraviti, to misel razviti, drugo premisliti, tretjo pozabiti. Zadnjih je največ.

Rečem si, pisati moram doktorju Janku Kostnapflu, vem pa, da tega najbrž ne bom storil. Kdo pa sem, da bi mu to kaj pomenilo? Ne pozna se, on je nekaj, jaz pa sem novinar, pripovedovalec, nenadaren za pisatelja, nekakšen predstavnik javnosti, njen kronist, površen zapisovalec. Berem njegov šarmantni premislek o božičevanju. Podobno je govoril na SZDL. Preudarno, kulturno, nenavijsko. To je beseda, pred katero je potrebno zastave spustiti, meče odložiti. To je etika. To ni več politika, ki je ena sama manipulacija.

Iščem besede kot prijatelje. Vsi jih imamo, ali smo jih imeli. Josip Vidmar je ostal brez Krleže, Kermaunerjeva pisma prijatelju niso našla naslovnika, profesorja Janeza Gradišnika je manj zaradi smrti sodruga Udovča, jaz še zmerom besnim, ker me (nič več) ne pokliče Bojan Štih (ta se pa res kuja, to pa to!), Janez Vipotnika nisem videl tako betežnega

kot takrat, ko mu je umrl brat pesnik Cene; koliko jih je bilo prizadetih zaradi Kocbeka. In Pirjevca. In Kardelja...

„Ah! Ti si...“

In me je prijel za roko. Toda spet se je vznemiril:

„Ni prav, da si prišel. Težko ti bo. Zdelo se bo, da sem mrtev, toda to bo samo videz...“

Molčal sem.

„Razumi me. Zelo daleč je. Ne morem vzeti telesa s seboj. Pretežko je.“

Molčal sem... Exupery je moja postava.

Včasih se vprašam, zakaj imamo knjige, če mrtve ležijo na policah? Ali ni bilo drugače, če bi jih znal brati? Za koga so napisane?

Tako se mi vidi, da smo komunisti včasih največji analfabeti. Radi bi peljali ljudi čez Rdeče morje, onstran manipulacij, toda s čudno logiko, ki ne prenese, da bi posameznik mislil s svojo glavo. Čeprav se zaplezamo. Kar streslo me je od hudega, ko sem gledal pred nekaj dnevi na televiziji tovarišico, ki je hotela pogumno pojasniti, kaj je pravzaprav tisto, kar se danes dogaja s komunisti v Srbiji. Za greh nisem slišal, greh je lahko že beseda mimo volje večine.

Enopartijski sistem neizogibno pelje v stalinizem, piše v knjigi na moji levi. Vranicki. Marksizem in socializem.

Saj ne rečem, da razmere v Srbiji (in Jugoslaviji) niso kočljive, samo zdi se mi, da bi bilo potrebno v zrelih letih jugoslovanskega socializma „igrati“ na drugačne karte od tistih, ki so bile v igri že pred domala pol stoletja. Tisto vpitje — „Bog chrani, Bog obvari Nam Cesarja, Avstrijo!“ se mi ne vidi umno. Kjerkoli se oglašča. Zato pa sem toliko kritičen do razmer v Sloveniji. Čez usta nas je precej, ampak ceste imamo slabe, gospodarstvo peša, birokracije pa toliko kot smeti. In premalo radikalnih potez za oživljanje drobnega gospodarstva, preveč opravljanja, preveč „perspektiv“, ki so obrnjene nazaj. Zob nas boli, vanj drezamo, izdrli ga ne bi.

Slovenski komunisti so po zaslugi svojega desetega kongresa in nekaj nadpovprečnih politikov, kamor zanesljivo sodi naš, povojni fenomen Milana Kučana, oblikovali spodoben program družbene prenov, ki na mesto politike umešča človekov interes kot edino možen cilj socializma. Ta politika teži k družbenem soglasju, zavedajoč se, da moderni procesi integracije zažujejo včerajšnje suverenosti nacionalnih držav, ne pa tudi narodov in narodnosti.

Mislim, da je iluzorno pričakovati, da bi ta razmeroma skromni slovenski potencial magnetiziral še vse druge v Jugoslaviji, kajti naš bivanjski prostor je tako pisan, da mu ni mogoče pripisati receptov. Proces nacionalnih emancipacij so razpoznavni tudi s šovinističnimi bojnimi barvami; drugod je v ospredju vprašanje ekonomske emancipacije; tretji še delujejo po sistemu avtarkije zaprtih direktij, kjer je politika ekonomska, ekonomika pa vedno politika.

Povsod so napake, povsod slabosti in povsod je ena sama resnica: ljudje so **opozicija** odtujeni politični oblasti. In to že so. Še čudno, da takšna odtujena politika ni prišla na dan z zadnjo besedo, ki ji preostane — z grožnjo intervencije. Vendar je bila ta že opravljena: z vnosom in neizrabo tuje akumulacije (kreditov).

Streznitev je pred durmi. Po vratih razbija s štrajki. Začel se je veliki obračun. Vsi bomo dajali odgovore o svojem hiševanju, nikogar ne bo obšlo, nikomur ne po pomagalo pometati smeti pod preprogo. Moralne stiske so res velike — pa bodo še večje. Čez to karikaturu socializma je potrebno narediti križ. Izvoljena politika bo morala brati, več premišljevat, brez pravice, da se norčuje iz etike pisane in govornjene besede. Morala bo premisliti štiho misel, da revolucije ne uničujejo sovražniki, uničujejo jo bedaki. Je pa nevarno, že imajo škarje in platno v svojih rokah.

Slovenska družba se mora otresti svoje zasanjanosti, bolj naj voli lastne sile, mora se **homogenizirati in odpreti** — v Beograd, London, Moskvo, Pariz, Rim. Če kaj velja in če je kaj v hlačah. Čez usta nas je precej, ampak potem se tresemo kot šibe na vodi, če „napačno“ glasujemo v svoji zvezni skupščini; dregnemo v božič in nato neskončno dolgo modrujemo o tem, če se morebiti nismo razklali, ter pojasnujemo svoje reve na dolgo in široko po Jugoslaviji, domačim in tujim novinarjem, na zborih delavcev, krajanov, po konferencah in še kje. Ne, res še nismo niti to, kar v ustavi že piše: **skupnost in država**.

Prava figa, če je dedek Mraz iz Sibirije, Miklavž pa iz cerkve. Res pa je, da dedka Mraza še nihče ni preganjal, Miklavža včasih so, ko je pohajal po slovenskih zaselkih. In že je bila zoper enega samega napisana prijava, je čas, da se teh neumnosti otresemo.

Naša (slovenska) prenova se lahko prične z etiko. In se je že začela. Veliko bi opravil (si rečem) kakšen programski nastop, za katerim bi potem stali kot en mož. Ker mi moramo naprej stisniti uvele roke ženam, ki jih je nekoč milica razganjala, ko so tavale okoli kočevskih gozdov in prižgale svečke; mi moramo povedati, kje s(m)o prekoračili pooblastila socializma in zašli v egalitirano socialo brez dela; mi moramo pogledati v obraz resnici, ki za komuniste ni tako grozljiva, kot se zdi na prvi pogled. Mi moramo (v Sloveniji) pospraviti po svoji hiši in dati odgovor o svojem hiševanju.

Veliko sem natresel, nasul za prgišče misli, malo aktualnega popisal. Ponujam v premislek, čeprav se bojim, da nihče od „odraslih“ ne bi nikoli razumel, kako važno je to!

MILAN MEDEN

Slovenski domobranci niso bili samo slučajna protikomunistična oborožena sila! Nastali so v najtežji dobi naše zgodovine, da se ob njih zgledu združimo za bodočnost ob večnih vrednotah naše žitnosti in rasti:

BOG — NAROD — DOMOVINA!

Z A Č E T E K

DELO, Književni listi, avg. 21, 1987

Gozd se je kakor razmaknil. Bleščeče njive so bile pred njimi. In travniki. Za njimi obrisi hiš, cesta, železniška proga.

„Daljnogled bi nam prav prišel, če bi ga imeli,“ je ugotavljal Brane.

„Zdaj je prepozno. Počakajta,“ je Jože dvignil roko. Rezek pisk lokomotive je oplazil ušesne bobenčke. „Aha, vlak že pripravljajo!“

Res so ga zagledali, dolgo kompozicijo s tovornimi vagoni, ki je stala nekoliko pred postajo. Bržkone zato, da bi bilo vkrcavanje v vagone bolj preprosto, z več prostora, če se je ob progi vijugala cesta in tekla s progo.

Redko drevje pred njimi jim ni zastiralo pogleda. Pokrajina je bila kakor na dlani. Na desni strani, pred postajnim poslopjem je čakal vlak. Okrog vagonov so hodili železničarji v plavih uniformah in nekaj angleških vojakov in med njimi sta se kretala dva oficirja.

Partizanska trojka je bila oddaljena od vlaka kakšnih osemdeset metrov. Med njimi in progo je bila njiva goste pšenice in rahla sapa je nežno guncala obteženo klasje.

„Tamle,“ je pokazal Jože desno na debel hrast in grmovje ob njem. „Tjale se spravimo!“ je napeto opazoval okolico. Seveda, tam bo najboljše. „Pravočasno smo prišli. Vlak že čaka, belčkov pa še ni. Fantje, še enkrat, prosim, vsi trije bomo morali paziti, da nas ne odkrijejo. Skrivali se bomo za deblom in grmovjem in opazovali, kaj se dogaja. Predlagam, da damo, za vsak slučaj, titovke v žep za ta čas, ko bomo v skrivališču. Sicer smo podobni drugim vojakom, le peterokraka zvezda na kapi nas opredeljuje, čigavi smo. Za vsak slučaj se odrijmo, če bo kdo tam špicljal z daljnogledom, da nas ne zaznajo!“

„Dobro, dobro,“ sta odgovarjala in stlačili so kape v žepe. Počasi so se pomaknili do hrasta, si ob njem in za grmovjem naredili preproste sedeže iz nalomljenih vej, šavja in suhljadi, ki je ležala okrog hrasta in pod grmovjem.

Razpeli so se, položili orožje poleg na tla, stegnili noge po gosti travi in oprezali tja čez, na cesto in železnico.

„Dva in dvajset tovornih in en osebni na koncu.“

„Koliko jih potemtakem lahko spravijo vanj?“ je zanimalo Braneta.

„Kolikor se spominjam je v stari Jugoslaviji na tovornih vagonih pisalo: osam konja ili četrdeset vojnika!“ se je zahajljal France.

„Računica je napravljena, osemstoštirideset jih bodo zdajle odpeljali,“ je zračunal Jože.

„Še nekaj vlakov bo treba za dobrih deset tisoč vojščakov,“ je ugotavljal Brane.

„Tale je prvi, tako trdi angleški poročnik,“ je znova ponovil Jože. „Ostale bodo morali odposlati najdalj v dveh dnevih.“

„Zakaj se tako mudi?“

„Če jih angleška komanda po dogovoru med zavezniki, se pravi z našo vrhovno komando izroča partizanom, mora pohiteti, da se ne bo razvedelo, kakšna je usoda teh ujetnikov, sicer bodo težave,“ je počasi dejal Jože. Res je, to je bilo vsem trem jasno.

„Kdaj so se o tem zavezniki dogovorili?“

„O, že nekaj časa je od tega. Gre za dogovor o vojnih zločincih. Vse, ki so sodelovali z okupatorjem, čaka kazen, je bil sklep tega zavezniškega dogovora. Tudi mi smo jih, se spominjata, belogardiste, že dolgo opozarjali, naj zapuste okupatorske vrste, sicer bodo že videli. O tem smo pisali kar naprej v naših časopisih, naš radio je opozarjal nešteto krat na to v svojih oddajah in vsa naša ustna propaganda na terenu je bila prežeta s tem našim zaključkom. Nenehoma smo opozarjali, da bo vsak zločin proti ljudstvu sprejel svojo kazen. In to ni bil le naš sklep, takšen dogovor je bil napravljen med zavezniki!“

„Si dobro preštudiral te zadeve, da tako veš, kako se stvari odvijajo,“ je vprašal Brane.

„Saj sem jih moral in še posebej so me podučili o dogovorih, da sem se šel lahko razgovarjat z Angleži.“

„Potemtakem dogovor med zavezniki o predaji vojnih zločincev ne velja le za naše izdajalce, belogardiste, ustaše in nedičevce, marveč za vse?“

„Za vse, za vse! Tole, kar se zdaj tu dogaja, je le del uresničevanja dogovora. Prepričan sem, da bo De Gaulle prav tako obračunal s francoskimi izdajalci, da bodo Rusi podobno naredili s tistimi svojimi vojščaki in civili, ki so se predali Hitlerju in se v njegovih vrstah, v posebnih enotah, ali kako drugače bojevali proti zaveznikom, da bodo tako naredili tudi drugi,“ se je Jože razgovoril in poizkušal dati dogodku, ki mu bodo prisostvovali mnogo širše razsežnosti. Premlevali so stvar, ugibali, kaj vse bo nastalo iz tega, in besede jim niso tekle preveč gladko. Seveda, vsi so čutili, zadeva še zdaleč ni bila preprosta. Nekaj morečega je viselo nad njo. Zločin in kazen! Koderkoli in kjerkoli se dogaja, človeka zresni, vendar mora biti, če naj vlada na svetu poštenost, svoboda, zvestoba, resnicoljubnost. Za globlja razglabljanja zdaj ni bilo časa. Med klepetom, obujanjem spominov in sopihanjem pred vročino, ki je na vso sapo pritiskala nanje, jih je naenkrat zmotilo oddaljeno ropotanje motorjev.

„Aha, prihajajo, pripeljali se bodo, se že peljejo!“

Previdno so se namestili za deblom in med grmovjem in si zagotovili dober pogled na vlak in lokomotivo, ki je komaj zaznavno sopla na začetku.

Hrum motorjev je postajal čedalje bolj jasen. Med njihov ropot so se mešali tudi drugi glasovi, najprej brezizrazni, potem čedalje bolj prepoznavni. To so bili kriki, vpitje, prepevanje. Bolj ko je trojka napenjala ušesa, bolj se je oblikovala vsebina razgrajačev:

„Živeli mi! Živeli naši! Živeli domobranci! Živeli zavezniki!“

„Dol s komunisti! Smrt Titu! Smrt partizanom!“

„Živela kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev!“

Med vpitjem se je zaslišala pesem: „Oj ta vojaški boben, ta bo moj poslednji zvon, ta mi bo zazvonil, kadar jaz umrl bom, bimbom, bimbom, bimbom...“ in spet naprej, „O ta vojaška sablja...“

„Poglej, poglej, kako so živahni,“ je stegnil Jože roko tja čez, kjer se je vrstila dolga kolona velikih kamionov, na katerih so se drenjali ljudje in okrog njih so krožili oboroženi motoristi, prehitevali tovarne avtomobile, obstajali na robu ceste in spet zapeljali za kamioni, ko so bili ti mimo.

„Spremistvo!“ so ugotavljali opazovalci in občudovali motoriste in njihovo spretno manevriranje. Še malo in bodo na cilju. Vpitje in prepevanje je naraščalo. Dolga kača tovornjakov je prihala bliže in bliže. Naenkrat je rojevanje pojenjalo. Kamioni so zmanjšali hitrost. Prvi voz se je ustavil, za njim drugi in tretji in... Zdaj je vpitje spet narastlo. Belčki so pričeli skakati s kamionov in ti so izpraznjeni, počasi, eden za drugim odpeljali naprej, nekaj navzdol.

Motoristi so stopili z motorjev, jih pustili ob cesti in usmerjali ujetnike proti vlaku. Tovorni vagoni so bili na široko odprti. Rezki klici komandujočih in vpitje množice, ki se je zgrinjala k vlaku, je ustvarjalo posebno živahnost. Mrgolenje teles je napolnilo cestišče in mendlalo po ozkem travniku, ki jih je ločil od železniške proge.

Vpitje je naraščalo. Naenkrat so radovedni opazovalci v grmovju zagledali, kako nekateri ujetniki nosijo velike papirje. Kaj je to? Preden so se pričeli vkrcavati v vagone, so papirje razvili, nekaj jih je steklo na postajo in se vrnilo s stoli, te so postavili ob vagone, in pričeli pritrjevati papirje na stene vagonov. Ko so končali pri enem, so šli k drugemu vagonu in tako naprej vsega do poslednjega. Plakatov so imeli začuda veliko. Skrivači so zazijali, ko so razbrali, kaj piše na plakatih: SMRT TITU, SMRT PARTIZANOM, SMRT KOMUNISTOM, ŽIVELA KRALJEVINA JUGOSLAVIJA, ŽIVELA KRALJEVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV. ŽIVEL KRALJ PETER! ŽIVELI ZAVEZNIKI! ŽIVELI DOMOBRANCI!

Ujetniki so hiteli, kakor bi jim gorelo za petami in zapovrstjo s plakati opremljali vagone na obeh straneh in spremljalo jih je divje vzklikanje in bodrenjenje in rjojenje.

„Jebemjimboga!“ je sikal Joža. „barabe!“ je dodajal France, „pizde!“ je končal Brane.

„Jože,“ se je Brane čez hip nagnil k njemu, „nekaj je nerazumljivo: če so jim Angleži povedali, da se bodo peljali čez jugoslovansko Titovo ozemlje, kako, da potem s takšnimi plakati ovešajo vagone. Saj bo vendar vsakomur jasno, kaj je v njih, če bodo tako okičeni!“

„Tudi meni to ne gre v glavo. Možno je dvoje, da jim Angleži niso povedali, kje se bodo peljali, ali pa so to povedali le nekaterim, ki to vest držijo zase. In drugo, da hočejo tako okrašeni odpeljati s te postaje in kasneje, pred prihodom do meje vse potrgati. Če belčki ne vedo, kam gredo, sem prepričan, da bodo Angleži pravočasno poskrbeli, da okrasitev ne bi

vzbujala suma, ne na eni ne na drugi strani, ne med civilnim prebivalstvom.“

„Sicer boš pa ti poskrbel za zunanji izgled vlaka in red in disciplino, ko jih boš prevzel pred tunelom,“ se je zasmejal France.

„Tako je, tako!“ je Jože potrdil.

Medtem je venčanje železniške kompozicije teklo naprej.

Ko je bil prvi vagon ovesen s plakati, so angleški spremljevalci pričeli potiskati vanj ujetnike. Spet klicanje, vpitje, smeh, iskanje, da bi bili znanci skupaj. Malone vsakdo se je šel pred vstopom v vagon odtočit na rob njive, saj v vagonih ni stránišča, vožnja pa bo gotovo trajala nekaj debelih ur, preden bodo na cilju. Ko je bil prvi vagon napolnjen, so angleški stražarji potegnili vrata, jih zaključali od zunaj, tako, da jih z notranje strani ni bilo mogoče odpreti, napolnili so drugi vagon in tretjega in tako naprej. Pri predzadnjem se je nekaj zataknilo. Opazovalci so morali tenko prisluhniti, da so iz vpitja razbrali, da dva manjkata. Dva ujetnika sta se zgubila. Sta pobegnila? Nekaj jima je postalo sumljivo in sta izginila. Vsa nervoza, vpitje in klicanje ni pomagalo, niso ju našli, brez nji-ju so zaprli vagon in se spravili na zadnji tovarnjak. Ko je bil tudi ta zaprt, so se angleški vojaški spremljevalci strpali v potniški vagon, edini v vlaku, ki je bil pripet k zadnjemu tovarnjaku, nekaj stražarjev se je povzpelo k vlakovodji, v vagon za lokomotivo, kurjač je zapiskal, da je zabrnelo v ušesih, spustil stroj, da je sopara buhnila na vse strani, lokomotiva se je stresla, se počasi premaknila, povlekla vagone, se škripaje poglala v tek in odpeljala. Ropot vlaka je postajal čedalje bolj zamolkel, vpitje in petje je zamrlo.

Motoristi so se spet spravili na motorje in odbrzeli, kdo ve kam.

Od nekje se je oglasil zvon. Ura je bila poldan.

Fantje so vstali. Molčali so, že nekaj časa. Tako jih je pritegnilo opazovanje, da jim je klepet zamrl. Pričeli so se pretegovati od dolgotrajnega sedanja in čepenja, da so jim sklepi zapokali.

„No, tako, opravili smo,“ je dejal Jože.

„Kar dobro je bilo,“ si je France brisal čelo.

„Dobro, dobro, da bi bilo le še naprej tako,“ je zaželel Brane.

„Si koga spoznal?“ je zanimalo Franceta.

„Sem, vse v prvem vagonu,“ se je Jože zarežal. „To so bili tisti, ki so me hajkali po Rogu!“ sedaj so se smejali vsi trije.

„Če so bili v prvem vagonu tisti, ki so tebe gonili, so bili v drugem oni, ki sem jih jaz julija lani pogljal v Krko,“ je dodal Brane.

„Vsi ostali so pa moji znanci,“ se je odrezal France.

„Tam doli, ko jih bodo preštevali in zasliševali, se bodo pa res lahko srečali kakšni znanci,“ je prerokoval Jože.

„To bo še zanimivo,“ si je France ogledoval prepotene roke.

„Sta opazila, nekaj jih je pobegnilo, izgleda,“ je dejal Jože.

„Kaj veš, kaj vse se jim je kuhalo v glavah, ko so videli, kako Angleži od zunaj zapirajo vagone,“ je dodal France.

„Zdaj so naši. Se lahko še kaj spremeni!“ je vprašal Brane.

„Ne, naši so,“ je pokimal Jože. „Tako fanta, zdaj moram na postajo. Ob pol eni me čaka angleški poročnik, da me z avtom odpelje pred tunel v Podrožci. Tam mi bodo, majorju,“ se je udaril po prsih s smehom, „izročili vlak, partizanska patrolja, ki je že tam, bo zamenjala Angleže v vlaku in odpeljali se bomo na Jesenice.“

„Glej, da boste prej, preden odpeljete, potrgali plakate z vagonov!“ je opozoril France.

„Brez skrbi, fanta, dobro se imejta,“ jim je segel v roke. „Na svidenje, na svidenje,“ so si klicali, in Jože je pohitel skozi gosto pšenico proti postajnemu poslopju.

PREJELI SMO

THE SOUTH SLAV JOURNAL, Autumn 1987, Vol. 10, No. 3(37), 7 Chesterford Gardens, London NW3 7DD. Editorial Board: M. Marčetič MA, Z. Antić, M. Davis ALA, A. Djilas MSC, U. Loring MA, M. Milivojević MA, D. Pleničar, F. Pomeranz MA, P. Taylor. — **CONTENTS:** In Memoriam: Christopher Heu. — **Features:** Beatrice Heuser, Western Diplomats' Perceptions of the Origins of the Tito-Stalin Split. Pedro Ramet, Yugoslavia 1987, Stirrings from Below. (Dobro bi bilo, če bi ta dva izredno aktualna prispevka nekdo prestavil tudi za naše publikacije, da bi ju lahko prebrali tudi tisti, ki ne obvladajo angleščine.) — **Viewpoint:** Milovan Djilas, The Disintegration of Titoist Yugoslavia. (Ta prispevek gotovo najbolj globokega poznavalca jugoslovanskih razmer smo v prevodu prinesli tudi mi.) — **Memoirs and Reminiscences:** Ljubo Sirc, Foreign Journalists in Ljubljana. — **Documents:** Milan of Serbia and England in 1899. A Slovene Appeal. (Ta dokument iz arhiva angleškega zunanjega ministrstva je tu prvič obelodanjen. Doslej ga še nismo zasledili v nobeni naši publikaciji. Je poziv, ki so ga slovenski begunci naslovili na brigadirja Fitzroy-a MacLean-a ob podpisu proslulega blejskega dogovora s Titom. Podpisani so „Slovenski begunci v britanski coni Nemčije in Avstrije“. Kdo je njegov avtor? Po desetletjih bi bilo primerno, da za zgodovinarja nekdo to pojasni.) — **With Reference to a Speech. A Letter to the Pope.** — **Letters to the Editor.** — **Periodical Review.** — **Book Reviews.** — **Dissent and Human Rights in Yugoslavia.** Belgrade Scholars Demand Revision of 1947 Slovene Trial. Helsinki Groups set up. Freedom House Appel. — **Notes on Contributors.** — Če se ne utrudimo poudarjati pomembnosti tega v angleščini pisanega časopisa za razčiščevanje pogledov na razmere v Jugoslaviji, je ta zvezek še posebej bogat. Nikdo, ki se zanima za zgodovino in mu je po skrbi bodoči razvoj, ne bi smel biti brez njega.

SKUP, No. 47, Vol. XI, 4. Oct.- Dec. 1987. Glasilo grupe intelektualca. Melbourne, P. O. Box 309, Altona, Vic 3018, Australia. Razmnoženi-

na, ki se vedno bolj uveljavlja, v tem zvezku na 51 straneh prinaša 30 izredno aktualnih reprodukcij in izvirnih prispevkov, ki zaslužijo, da se z njimi seznani čim širši krog bralcev.

DAROVALI SO

Od 16. 12. 1987 do 29. 2.1988

ZA ROŽMANOV DOM:

	Austral - A	
Rev. Malenšek Janez	50	
Rupnik Slavko	75	
Benko Franc (darilo ob rifi)	200	
Potočnik Jože - zapuščina	44	
V spomin na pok. starega očeta		
inž. Frančiča in botra A. Potokarja:		
Matičič Tomaž	20	
V spomin na pok. Lojzeta Bavdaža:		
Inž. Matičič Anton in Lina	30	
Mikolič Milena	10	
V spomin na pok. teto H. Sapelnik:		
Žerovnik Jože	30	
V spomin na pok. Jožeta Potočnika:		
Grohar Nace	50	
Sra. Rosita	10	
V spomin na pok. Jožeta Žgajnarja:		
Tomaževič Lovro	100	
V spomin na pok. Pavleta Čibeja:		
Omizje prijateljev pok. Pavle-		
ta v San Martinu	35	
Mikolič Milena	10	
V spomin na vse pokojne v družini:		
šproc - družina	100	
	(v dol.)	
N. N., Cleveland	100	
Hren France	50	
Gregorič Lojze	25	
N. N., Kanada	50	

TISKOVNI SKLAD TABOR:

	Austral - A	
Dr. Pezdire Lado	19	
N. N., Tucumán	25	
šproc - družina	75	
	(v dol.)	

Dolinar Milan	8
Zupančič Hinko	8
Koritnik Tone	8
Mohar Alojzij	8
Zajec Karel	8
Burjes Lojze	10
Hren France	50
Mencin Milan	3
Škrjanc France	3
Gaber Anton	26
Lukež Rudolf	6
Dović Mila	8
Resman Mato	8
Pogačnik Branko	8
Merc Rudi	24
Rupnik Franc	2
Vrhovec Stanley	3
Kermavner John	3
Žnidaršič John	8
Zajec Milan	10
Kosmač Ivan	13
Longar A'bin	8
Cenkar Frank	8
Dreu Vili	3

SOCIALNI SKLAD TABOR:

	(v dol.)	
Božic Karel	18	
Hren France	50	
Gregorič Lojze	25	
Čulek Franc	8	
Bezjak Zvonko	8	

TOLSTOJEV SKLAD:

	(v dol.)	
Čulek Franc	10	
Bezjak Zvonko	10	
	Austral - A	
šproc - družina	100	

V S E B I N A

No hay paz en la guerra de Tolstoy	49
Ni miru v Tolstojevi vojni	50
Rojak! — Si poravnal svoj dolg	51
Pismo	52
Seznam darovalcev za Tolstojev obrambni sklad	52
† Lovro Tomažević	53
Krivda in greh (Spomenka Hribar)	55
Kulturna zavest (Stane Pleško)	59
Po begunskih taboriščih v Italiji (F. Erpič)	66
Dr. Alojzij Stare	72
Naši možje	72
Iz društev	73
Naši mrtvi	78
Kanalski otoki pod nemško okupacijo (T. N.)	82
Razkroj titoistične Jugoslavije (M. Djilas)	86
Iz domovine	89
Prejeli smo	96
Darovali so	III

Correo Argentino Sucursal Hurlingham (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 1596
	FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 2619